

T.C.
ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKANLIĞI
STRATEJİ GELİŞTİRME BAŞKANLIĞI

**YILLIK KAMU YATIRIM PROGRAMI TEKLİFLERİNİN HAZIRLANMASI,
UYGULANMASI VE RAPORLANMASI SÜRECİ**

SERAP ŞEN ERİŞKİN
Mali Hizmetler Uzman Yardımcısı

MALİ HİZMETLER UZMANLIĞI ARAŞTIRMA RAPORU

ANKARA
ARALIK 2013

T.C.
ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKANLIĞI
STRATEJİ GELİŞTİRME BAŞKANLIĞI

**YILLIK KAMU YATIRIM PROGRAMI TEKLİFLERİNİN HAZIRLANMASI,
UYGULANMASI VE RAPORLANMASI SÜRECİ**

SERAP ŞEN ERİŞKİN
Mali Hizmetler Uzman Yardımcısı

Danışman: Esvan YAVUZ

MALİ HİZMETLER UZMANLIĞI ARAŞTIRMA RAPORU

ANKARA
ARALIK 2013

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER.....	i
KISALTMALAR.....	iii
TABLolar DİZİNİ	v
GİRİŞ.....	-

BİRİNCİ BÖLÜM

GENEL KAVRAMLAR

1.1	YATIRIM KAVRAMI.....	1
1.2	PROJE KAVRAMI.....	13
1.2.1	Proje Döngüsü Yönetimi.....	19
1.2.2	Projenin Yatırım Programına Alınması.....	21
1.3	PLANLAMA KAVRAMI.....	23
1.3.1.	Ulusal Planlama.....	24
1.3.2	Kalkınma Planları.....	25

İKİNCİ BÖLÜM

PLAN-BÜTÇE İLİŞKİSİ

2.1	GENEL OLARAK.....	32
2.2	TÜRKİYE’DE BÜTÇE VE PARALELİNDE YATIRIM PROGRAMI HAZIRLAMA SÜRECİ.....	33

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TÜRKİYE’DE YATIRIM PROGRAMI TEKLİFİ HAZIRLIK MEVZUATI VE DOKÜMANLARI

3.1	GENEL OLARAK.....	47
-----	-------------------	----

3.2	İLGİLİ MEVZUAT VE DOKÜMANLARI.....	48
3.2.1	5018 KMYK.....	49
3.2.2	Yatırım Genelgesi ve Eki Programı Hazırlama Rehberi.....	57
3.2.2.1	Rehber Ekinde Yer Alan Alanlar.....	58

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

TÜRKİYE'DE YATIRIM PROGRAMININ UYGULANMASI SÜRECİ

4.1.	GENEL OLARAK.....	90
4.2.	İLGİLİ MEVZUAT ÇERÇEVESİNDE YILI YATIRIM PROGRAMININ UYGULANMASI VE İŞ İŞLEMLERİ.....	91

BEŞİNCİ BÖLÜM

TÜRKİYE'DE YATIRIM PROGRAMININ TAKİBİ VE İZLENMESİ SÜRECİ

5.1.	GENEL OLARAK.....	100
5.2.	İLGİLİ MEVZUAT ÇERÇEVESİNDE YAPILAN İŞE VE İŞLEMLER.....	101
	SONUÇ	111
	KAYNAKÇA	114

KISALTMALAR

AB	Avrupa Birliği
ABS	Analitik Bütçe Sınıflandırması
BK	Bakanlar Kurulu
BKK	Bakanlar Kurulu Kararı
BM	Birleşmiş Milletler
ÇED	Çevresel Etki Denetimi
DAP	Doğu Anadolu Projesi
DOKAP	Doğu Karadeniz Projesi
ESA	European System of Integrated Economic Accounts (Avrupa Bütünleştirilmiş Ekonomik Hesaplar Sistemi)
F	Fayda
F/M	Fayda/Maliyet
GAP	Güney Anadolu Projesi
GFS	Government Finance Statistics (Devlet Mali İstatistikleri)
IMF	International Monetary Fund (Uluslararası Para Fonu)
İMİS	Ortak İzleme Bilgi Sistemi
İPA	Avrupa Birliği Katılım Öncesi Mali Yardım Aracı
İSMEP	İstanbul'da Sismik Riskin Etkilerinin Azaltılması ve Acil Durum Hazırlık Projesi
İKO	İç Karlılık Oranı
İKO	İç Karlılık Oranı
KDV	Katma Değer Vergisi

KEK	Karma Ekonomik Komisyon
KHK	Kanun Hükümünde Karaname
KİT	Kamu İktisadi Teşebbüsü
KMYK	Kamu Yönetimi Kontrol Kanunu
KOP	Konya Ovası Projesi
M	Maliyet
MYBK	Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu
NATO	The North Atlantic Treaty Organization (Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü)
NBD	Net Bugünkü Değer
NBD	Net Bugünkü Değer
OVMP	Orta Vadeli Mali Plan
OVP	Orta Vadeli Program
SNA	System of National Accounts (Ulusal Hesaplar Sistemi)
STA	Serbest Ticaret Anlaşması
TBMM	Türkiye Büyük Millet Meclisi
TDK	Türk Dil Kurumu
TİKA	Türk İşbirliği ve Koordinasyon İdaresi Başkanlığı
TOKİ	Toplu Konut İdaresi Başkanlığı
TÜBİTAK	Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu
YHGP	Yeşilirmak Havza Gelişim Projesi
YİD	Yap-İşlet-Devret
YPK	Yüksek Planlama Kurulu
ZBK	Zonguldak Bartın Karabük Projesi

TABLolar DİZİNİ

Tablo1a:	Türkiye Cumhuriyeti Anayasası ve 5018 Sayılı Kamu Mali Bütçesi Yönetimi ve Kontrol Kanunu Çerçevesinde Merkezi Yönetim Hazırlık ve Kanunlaşma Süreci.....	40
Tablo 1 :	2014-2016 Dönemi Yatırım Teklifleri Özet Tablosu.....	77
Tablo 2 :	Yatırım Projeleri Listesi.....	78
Tablo 3 :	GAP, DAP, KOP ve DOKAP Kapsamındaki Yatırım Projeleri Listesi.....	79
Tablo 4 :	2014 Yılı Yatırım Tekliflerinin Stratejik Plan ve Performans Programı İle İlişkisi.....	80
Tablo 5 :	2012 ve 2013 Yılları Yatırım Ödenek ve Harcamaları.....	81
Tablo 6 :	İdame ve Yenileme Yatırımları.....	82
Tablo 7 :	Proje İzleme Formu.....	83
Tablo 8 :	Halen İşlemde Olan Dış Proje Kredileri.....	84
Tablo 9 :	Dış Kredi Sağlanması İstenen Projeler.....	85
Tablo 10 :	Taşıtlı Listesi.....	86
Tablo 12 :	Kamulaştırma Harcamalarının Proje Bazında Dağılımı.....	87
Tablo 14 :	Kamu-Özel İşbirliği Yöntemiyle Yapılan veya Yapılması Düşünülen Projeler.....	88

GİRİŞ

Bilindiği üzere ülkemizde kamu kuruluşları yatırımlarını, her yıl Bakanlar Kurulu Kararı ile uygulamaya konulan Kamu Yatırım Programında yer alan proje parametreleri çerçevesinde yürütmek zorundadırlar. Bu kapsamda, yatırımcı kamu kuruluşları kamu yatırım programına dahil edilmesini önerdikleri yatırım projelerini ilgili yılın Yatırım Programı Hazırlık Esasları Genelgesi çerçevesinde hazırlayarak, belli bir büyüklüğün üzerindeki projeler için yapılabilirlik (fizibilite) etütleri ile birlikte, Kalkınma Bakanlığı'na iletmektedirler. Kalkınma Bakanlığı, kamu kuruluşları tarafından iletilen projeleri ve yapılabilirlik etütlerini plan hedefleri, kamu yatırım politikası, ulusal ekonomi, sektörel ve sektörler arası öncelikler açısından değerlendirerek projeler arasında seçim yapmakta ve seçilen projelere kaynak tahsisi suretiyle Kamu Yatırım Programını oluşturmaktadır.

Bu araştırma raporunda, yılı yatırım programı hazırlanırken nasıl bir süreç izlenir, yılı yatırım programının uygulama esasları ve yılı yatırım programında yer alan projelerin takibi ve izlenmesi süreçleri genel mevzuat çerçevesinde incelenmiştir.

Bilindiği üzere Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanununun 15, 16, 17, 18 ve 19 uncu maddeleri ile düzenlenmiştir. Kamu Yatırım Programı da aynı maddeler çerçevesinde bütçe ile paralel hazırlanmaktadır. Bu sebeple, bu çalışmada bütçenin hazırlanması, planlaması ve meclise sunulması aşamalarına da yer verilmiştir.

“Yıllık Kamu Yatırım Programı Tekliflerinin Hazırlanması, Uygulanması ve Raporlanması Süreci” Konulu çalışma beş bölümden oluşmaktadır.

Raporun 1 inci bölümünde, araştırma raporunun konusu ile ilgili temel kavramların tanımlarına yer verilmiş olup; yatırım, proje ve planlama kavramları ana hatlarıyla tanımlanmıştır.

3 üncü bölümde, yılı yatırım programı tekliflerinin hazırlık çalışmaları ile ilgili mevzuata ve dokümanlara yer verilmiştir.

Bilindiği üzere yılı yatırım programının uygulanmasına dair esaslara ilişkin BKK kararı ve eki yılı yatırım programının Resmi Gazete’de yayımlanması ile yılı yatırım programları uygulamaya konulur. 4 üncü bölümde yılı yatırım programının Resmi Gazete’de yayımlanmasını müteakip hazırlanması gereken detay programları hakkında ve ayrıca yılı yatırım programının uygulanmasına ilişkin BKK çerçevesinde yıl içinde yapılması gereken değişiklikler ve uygulamaları hakkında bilgilere yer verilmiştir.

Çalışmanın 5 inci ve son bölümünde ise, yılı yatırım programında yer alan projelerin takibi ve izlenmesine ilişkin süreçlere ilgili mevzuatı çerçevesinde yer verilmiştir.

Raporun, üç, dört ve beşinci bölümlerinde adı geçen “Yılı Yatırım Programının Uygulanmasına Dair Esaslara İlişkin Bakanlar Kurulu Kararı” her yıl

ocak ayının onbeşinde güncel olarak yayımlandığından, bu araştırma raporunda raporun yazıldığı yıl olan 2013 yılı içinde yayımlanmış olan “2013 yılı Yatırım Programının Uygulanmasına Dair Esaslara İlişkin Bakanlar Kurulu Kararı”ndan faydalanılmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. GENEL KAVRAMLAR

1.1 YATIRIM KAVRAMI

‘Yatırım’ kavramının tanımı ve kapsamı, değişik bakış açılarına göre önemli farklılıklar gösterir.

Gerek ülkemizde gerekse dünyada yatırım kavramının tanımında, özellikle de somut olarak nelerin yatırım kapsamında değerlendirilmesi gerektiği hususunda çeşitli tartışmalar yapılmakta ve yeni yaklaşımlar geliştirilmektedir. Bu çabaların temel hedefi, bir ülkedeki konu ile ilişkili değişik kurumlar ve genel olarak ülkeler arasında ortaya çıkan farklı yaklaşımların ve uygulamaların belli bir bazda uyumlaştırılmasıdır. Ekonominin makro dengeleri arasında önemli bir yer tutan, büyüme ve kalkınma süreçlerinde temel bir rolü bulunan yatırım konusunda ortak bir terminoloji ve uygulama birliği sağlanması, ekonomik politikaların ulusal ve uluslararası düzeyde sağlıklı bir bazda şekillendirilmesi bakımından vazgeçilmez değere sahiptir. (Dünya’da ve Türkiye’de Sabit Sermaye Yatırımı Kavramı ve Türkiye Uygulaması, <http://ekutup.dpt.gov.tr/para/yilmazc/sabitser.html/>)

Yatırım, sözlük anlamıyla “Millî ekonominin veya bir ticaret kuruluşunun üretim ve hizmet gücünü artırıcı nitelikte olan aktif değerlerine yapılan yeni

eklemeler” şeklinde ifade edilmektedir. (TDK)

‘Yatırım’ kavramının ulusal ekonomi ve işletmeler açısından da farklı şekillerde ifade edildiği görülmektedir. Ulusal ekonomi açısından yatırım, ülkenin üretim gücüne yapılan eklemelerdir. İşletmeler açısından yatırım ise, işletmelerin üretim kapasitelerinde artış veya süreklilik sağlamak amacıyla yapılan harcamalardır. İşletmeler açısından yapılan bu tanım sadece duran varlıklara değil, dönen varlıklara yapılan yatırımları da ifade etmektedir. (Deniz, 2007:7)

Ekonomik açıdan yatırım, belli bir dönemde üretilen ve ithal edilen malların o dönemde tüketilmeyen ve ihraç edilmeyen kısmıdır. Diğer bir deyişle, toplam yatırım kavramı gelecekte üretim yapmak amacı ile içinde bulunulan dönemde üretilmiş dayanıklı mallar ile aynı dönemdeki ara ve nihai tüketimin geleceğe ertelenmesinden (stok değişimi) oluşmaktadır. Sabit sermaye yatırımları ise bir ekonomide üretim faktörlerinin; mal ve hizmet üretimini çoğaltmak, özellikle gelecek dönemlerde tüketim ve ihracat imkânlarını artırmak amacıyla, belli bir dönem içinde reel sermayenin artırılması, korunması ve düzenlenmesi için kullanılmasıdır.

Sabit sermaye yatırımları genel olarak iki grupta incelenmektedir:

1. Mevcut makina ve teçhizata ilaveler

2. Mevcut bina, yol, baraj, vb. inşaat ilaveler. (Erkan, 1999:6)

Bir malın sabit varlık veya sabit sermaye yatırımı olabilmesi için, bu malın:

1. Üretici birimlerin mülkiyetinde olması gerekir. Örneğin, bir otomobil veya buzdolabı hane halkları tarafından edinildiğinde tüketim malı olarak işlem görürken, firmalar tarafından edinildiğinde yatırım malı olarak kabul edilebilmektedir.

2. Üretim sürecinde kullanılması gerekir. Örneğin stokta olan bir mal sabit sermaye olarak değerlendirilmez. Ayrıca, mal veya hizmet üretimi amacı ile kullanılmayan mallar da yatırım sayılmazlar. Bir hastanenin eğitim amacıyla aldığı televizyonun yatırım olarak kabul edilmesine karşılık, personelini eğlendirmek için televizyon alması durumunda bunun yatırım olarak değerlendirilmemesi gibi.

3. Bir yılı aşkın bir süre kullanılması gerekir.

4. Sürekli veya tekrarlı bir şekilde kullanılması gerekir. Örneğin, tek atımlık füzeler, yakacak olarak kullanılan kömür, meteorolojik rasat balonları vb. mallar yatırım kabul edilmez.

5. Kendisinin de üretilmiş olması gerekir. Örneğin, arazi gibi üretilmemiş varlıkları edinmek için yapılan harcamalar yatırım olarak değerlendirilmez (buna karşılık, arazi düzenleme faaliyetleri veya arazi alışverişi sırasında ortaya çıkan maliyetler yatırım olarak kabul edilir).

6. Yukarıda sıralanan beş koşula ilave olarak ESA yatırım malları için

minimum bir değer koşulu getirmiştir. Yani, yukarıda sıralanan koşulların tümünü taşısa bile, belli bir bedelin altında harcama gerektiren mallar (rneğin bir adet sandalye) yatırım olarak değerlendirilmemektedir.

Sıralanan bu koşullardan herhangi birini taşımayan bir mal yatırım malı olarak kabul edilmemektedir. Ancak, yukarıda sadece tek başına alındığında bir malın yatırım olup olmayacağı ile ilgili ölçütler verilmiş, projecilik ve projeciliğin gerektirdiği yatırım tanımı ihmal edilmiştir. Oysa, tek başına yatırım olarak değerlendirilmeyen birçok mal ve hizmet, bağımsız bir projenin tamamlayıcı ögesi olarak değerlendirildiğinde yatırım olarak kabul edilmektedir. Örneğin, yeni bir bina inşaatı kapsamında yapılan bütün tefriş harcamaları yatırım kabul edilirken, projenin sona ermesinden sonra yapılan bu tip harcamaların sadece bir kısmı yatırım olarak değerlendirilmektedir. Diğer taraftan, projecilik açısından önemli harcamalar olan arsa ve işletme sermayesi gibi kalemler, projenin tamamlayıcı ögeleri olsalar da, ulusal hesaplar çerçevesinde yatırım olarak kabul edilmezler.

Neyin ekonomik bakımdan yatırım olduğunu anlamak kadar neyin yatırım olarak kabul edilemeyeceğini anlamak da önem taşımaktadır. Bu çerçevede, altı çizilmesi gereken hususlardan en önemlisi kişi ve firma düzeyinde yatırım olarak kabul edilen çeşitli işlemlerin ulusal ekonomi açısından yatırım kapsamına girmemesidir. Toplumun sahip olduğu mevcut sermaye stokunun üstündeki haklarını gösteren mali aktifleri ile ilgili işlemlerin hiçbirini (yani hisse senedi, tahvil, vb. menkul değerlerin alınıp satılmalarını) yatırım olarak değerlendirmemek gerekir.

Yine, daha önceki yıllarda üretilerek ekonominin sahip olduğu sermaye stokuna eklenmiş bulunan (bina, makina-teçhizat, vb.) reel varlıkların cari dönemdeki el değiştirmelerini de yatırım olarak değerlendirmemek gerekir. Bu tür mali işlemler firma bazında yatırım olarak değerlendirilmesine karşılık, ulusal ekonomi açısından bakıldığında toplam sermaye stokuna herhangi bir ilave yapılmamakta, sadece mevcut mallar veya bu mallar üzerindeki haklar el değiştirmektedir. Ancak, sermaye mallarının alınıp satılması sürecinde ortaya çıkan alışveriş masrafları (komisyonlar, vergiler, ulaştırma giderleri, vs.) ekonomik anlamda yatırım olarak değerlendirilmektedir. (Dünya’da ve Türkiye’de Sabit Sermaye Yatırımı Kavramı ve Türkiye Uygulaması, <http://ekutup.dpt.gov.tr/para/yilmazc/sabitser.html/>)

Birleşmiş Milletler (BM), yatırımları, 1953, 1968 ve 1993 yıllarında Ulusal Hesaplar Sistemi (SNA) içinde tanımlamıştır. Böylelikle, resmi olarak dünya ölçeğinde istatistiklerin karşılaştırılabilir duruma gelmesi sağlanmıştır.

Buna göre, SNA çerçevesinde sabit sermaye yatırımı; mal ve hizmet üretmek amacıyla üretici birimlerce üretim sürecinde bir yılı aşkın bir süre boyunca sürekli olarak ya da tekrarlanan bir şekilde kullanılan ve ayrıca kendileri de üretilmiş olan her türlü dayanıklı mallar için yapılan harcamalardır.

SNA93, ekonomik varlıkları, “mali ekonomik varlıklar” ve “mali olmayan ekonomik varlıklar” olarak ikiye ayırmıştır. Mali ekonomik varlıklar içinde bono, tahvil, hisse senedi, para işlevi gören altın, kasa-banka, avanslar ve alacaklar yer

almaktadır. Bu kalemler arasında firma açısından yatırım niteliği bulunan (hisse senedi gibi) kalemler vardır. Mali harcamalar, milli hesaplar açısından yatırım kavramının dışındadır. Çünkü bu tür harcamalar ülkenin mevcut sabit sermaye stokunda herhangi bir artışa yol açmamakta, sadece bu stok üzerindeki hakları ve bu hakların el değiştirmesini göstermektedir. Mali olmayan ekonomik varlıklar ise kendi içinde üretilmiş varlıklar ile üretilmemiş varlıklar olarak ikiye ayrılır. Üretilmemiş varlıklar kapsamına arazi, doğal olarak yetişmiş ormanlar ve maden yatakları girmektedir. Kamu sektörü yönünden değerlendirildiğinde bu tür varlıklar, yatırım kavramının dışında kalacaktır. (Deniz,2007:9)

Nitelik açısından yatırımlar yediye ayrılabilir:

1. Etüd-proje yatırımları
2. Yeni yatırımlar
3. Tevsii yatırımları
4. İdame ve yenileme yatırımları
5. Tamamlama ve darboğaz giderme yatırımları
6. Modernizasyon ve iyileştirme yatırımları
7. Araştırma-geliştirme yatırımları

Yatırım, bir akım değişken olup zaman boyutu ile anlamlıdır. Bu anlamda yatırım, sermaye stokunda zaman içindeki değişme olarak da tanımlanabilmektedir.

Belli bir dönemde sermaye stokunda meydana gelen değişikliğe Net Yatırım denir. Net yatırım pozitif olabileceği gibi, sıfır ya da negatif değer de alabilir. Eğer net yatırım negatif değer almışsa buna Yatırımın Çözülmesi denir. Pozitif net yatırıma, yani sermaye stokunu dönem başındaki seviyesinin üstüne çıkaran yatırımlara ise Genişleme Yatırımları denir. Her dönemde sahip olunan sermaye stokunun aşınma, yıpranma, kazaya uğrama veya teknolojik olarak demode olma gibi nedenlerle uğradığı değer kaybını giderebilmek, yani sermaye stokunu dönem başındaki seviyesi ile muhafaza edebilmek için yapılması gereken yatırımlar Yenileme Yatırımı olarak tanımlanır. Yenileme yatırımları ile net yatırımların toplamına ise Brüt (Gayri Safi) Yatırımlar denir.

Ayrıca, yatırımlar diğer bazı ayrımlara da tabi tutulmaktadır. Otonom yatırımlar/uyarılmış yatırımlar, altyapı yatırımları/üstyapı yatırımları, kamu yatırımları/özel yatırımlar gibi.

Yatırım, tüketim ve tasarruflar kadar milli gelikle sıkı bir ilişki içinde değildir. Çünkü yatırımların önemli bir bölümü milli gelikle bağımsız olarak yapılmaktadır. Bu tür yatırımlara otonom yatırımlar denir.

Otonom yatırım kararını ister devlet ister özel sektör versin, milli gelir düzeyinden etkilenmeden ancak başka unsurların etkisiyle bu karar alınır. Bu unsurların en önemlileri şunlardır:

- Piyasadaki geçerli faiz oranı
- Reel faiz oranı
- Sermayenin marjinal etkenliği
- Alternatif yatırım türlerinin getirileri (Fırsat Maliyeti)
- Amortisman yatırımlarına duyulan ihtiyaç

Yatırım harcamalarının bir bölümü milli gelirdeki değişmelerden de etkilenebilir. Bu tür yatırımlara uyarılmış yatırım denir. Örneğin firmalar milli gelirdeki artış sonucu artan toplam talebi karşılamak için fabrika, donanım yatırımları yapar.

Otonom Yatırım + Uyarılmış Yatırım = Toplam Yatırım'ı verir. (Yatırım Türleri, www.ekodialog.com)

Altyapı sözlük anlamı olarak; “bir sistemin veya organizasyonun temelini oluşturan yapı” şeklinde tanımlanabilir. Bu tanıma göre altyapı; fiziki birtakım unsurlardan, kurumsal düzenlemelere kadar son derece geniş kapsamlı bir kavram olarak literatürde yerini almıştır.

Ekonomi alanında da altyapı kavramı, dar ve geniş olmak üzere iki farklı şekilde kullanılmaktadır. Dar anlamda altyapı, bir yatırımın gerçekleştirilebileceği yerde aranan ulaştırma, haberleşme, enerji, su gibi maddi olanakları kapsar. Geniş

anlamda altyapı ise ekonominin sahip olduğu ya da olması gereken ulaştırma, haberleşme, enerji, su ve kanalizasyon gibi tesisleri, eğitim ve sağlık alanlarındaki kuruluşları, ayrıca bu konularla ilgili bilgi ve beceriyi içine alan sosyal sabit sermayeyi ifade etmektedir. Buna göre dar anlamda altyapı; maddi veya ekonomik altyapı olarak adlandırılırken, geniş anlamda altyapı kavramı, maddi (ekonomik) altyapı yanında, eğitim ve sağlık hizmetlerini de kapsayan sosyal altyapıyı içerir.

Maddi ve sosyal altyapı dışında, altyapı kavramı içinde tanımlanan bir başka unsur ise kurumsal altyapıdır. Maddi ve sosyal altyapıdan önemli lde farklılaşan kurumsal altyapı; özel mülkiyeti, rekabeti, parasal ve mali düzeni belirleyen hukuki norm, kural ve kurumların bütününü oluşturur.

Mülkiyeti zel şahıslara ait ve genel olarak kar amacına dönük yatırımlar özel yatırım olarak alınırken, mülkiyeti kamuya ait ve genel olarak kamu hizmeti amacına dönük yatırımlar kamu yatırımı olarak tanımlanır. (Dünya'da ve Türkiye'de Sabit Sermaye Yatırımı Kavramı ve Türkiye Uygulaması, <http://ekutup.dpt.gov.tr/para/yilmazc/sabitser.html/>)

Kamu kesimi açısından toplam yatırım kavramı, gelecekte üretim yapmak amacı ile içinde bulunan dönemde üretilmiş dayanıklı mallar (sabit sermaye malları) ile yine aynı dönemdeki ara ve nihai tüketimin geleceğe ertelenmesinden (stok değişimi) oluşmaktadır.

Ülkemizde yatırıma ilişkin olarak kamu sektöründe harcama kalemleri içinde yatırım kavramı olarak bir tanımlama bulunmamakta, sermaye ve sermaye transferi kullanılmakta ancak bütçe olarak ifadesinde “yatırım bütçesi” kavramı ifade edilmektedir. Yatırım bütçesi veya yatırım harcamaları bütçesi, yenileme yatırımları (eskime-yıpranma ve modası geçme nedeniyle), genişleme yatırımları, mamul yatırımları (mamulü geliştirme ve yeni mamul yatırımları) ve stratejik yatırımları (riskleri azaltan ve iyileştiren yatırımları) kapsar. Büyük tamir ve bakım masrafları bu bütçe içine konulabileceği gibi, yıllık bütçenin bir parçası olarak da ele alınabilir.

Yatırım bütçesinin özelliği; sabit kıymetler için harcanması, planlanan meblağların dönen değerlere kıyasla çok büyük tutarlara ulaşması ve finansman kaynaklarının otomatik olarak anında sağlanamamasıdır. Yatırım bütçesinde temel yaklaşım, bir projeye dayalı olma zorunluluğudur.

Yatırım bütçesi, proje esasına göre yapılırken "yapılabilirlik raporu" şeklinde olmaktadır. Yapılabilirlik raporunda, yatırımın bütün kalemleri tüm ayrıntıları ile belirlenmiş olduğundan, öngörülen gerçekleşme tarihlerine göre finansmanları yıllık bütçelerde yer alır.

Kamu yatırımlarının sürekli olarak artması, bütçe sisteminin gelişmesine ve yatırım bütçesini ayrı olarak dikkate alınmasına neden olmuştur. Yatırım ve cari bütçenin ayrı başlıklar altında irdelenmesi ile kamu harcamaları maliyet ve özelliğine göre farklı analiz ve tetkik olanağına imkân vermiştir. Yatırım bütçesi ve bu bütçenin

hazırlanma şekli uzun vadeli planlamayla ilgili olduğundan, kaynakların etkili bir biçimde geliştirilmesine yardımcı olduğu gibi bir yılı aşan harcamaların düzenlenmesine hizmet eder. Yatırım bütçesi devletin net değerlerindeki değişiklikleri göstermede kullanılabileceği gibi yatırımların toplanmasındaki seyri belirterek milli hâsıladaki devletin yatırım unsurlarının tahmini için faydalı bilgiler sağlanmasına da araç oluşturacaktır. (Deniz, 2007 : 12)

Kamu yatırım programlarının hazırlanmasında esas alınan ana yatırım türleri ise şunlardır:

ETÜD-PROJE YATIRIMLARI: Yıllık Yatırım Programlarında bağımsız projeler olarak yer alan etüd proje yatırımları çerçevesinde, bazı istisnalar dışında, esas olarak yapılabirlik raporları hazırlanır. Proje hakkında yatırım kararı vermek ve uygulamayı başlatmak amacıyla hazırlanan yapılabirlik etütleri, gerçekte tek başlarına bağımsız yatırım projeleri olmayıp henüz uygulanmasına başlanmamış projelerin ilk aşamasını oluştururlar.

YENİ YATIRIMLAR: Bir mal veya hizmetin üretilmesine dönük olarak gerçekleştirilen bağımsız projelerdir. Bu tür yatırımların devreye girmesi ile ülkenin sabit sermaye stokunda ve dolayısı ile üretim kapasitesinde artış sağlanmaktadır. Yapılabirlik raporlarının onaylanmasından sonra uygulanmasına geçilen bu tür projeler ağırlıklı olarak inşaat ve makina-teçhizat alımlarını içermektedir.

İDAME VE YENİLEME YATIRIMLARI: Zaman içinde aşınan, eskiyen, yıpranan veya hasar gören sabit sermaye mallarının veya tesislerin korunması için üretim kapasitesi veya özellikleri değiştirilmeden yapılan yatırımlardır. Bu tip yatırımlarda yatırımın bir yıl içinde başlayıp bitirilmesi koşulu aranır. Bu yatırımların planlı bakım ile büyük bakım ve revizyon için yapılan harcamalardan ayrılması gerekir.

TEVSİİ YATIRIMLARI: Mevcut işletmelerde mal ve hizmet kapasitesinin artırılmasına yönelik yatırımlardır. Örneğin, 1 milyon ton/yıl kapasiteli bir demir-çelik tesisinin 2 milyon ton/yıl kapasiteli bir tesise dönüştürülmesi yatırımı bu kapsamda gerçekleştirilir. Esasen bu tip yatırımlar tıpkı yeni bir yatırım gibi bağımsız yapılabilirlik raporu gerektiren ve yönetimin kararına sunulan projelerdir.

TAMAMLAMA / DARBOĞAZ GİDERME YATIRIMLARI: Mal ve hizmet üretiminde karşılaşılan tıkanıklıkların ve darboğazların giderilmesi veya projede eksik kalan bir bölümün tamamlanması amacı ile yapılan yatırımlardır.

MODERNİZASYON / İYİLEŞTİRME YATIRIMLARI: Mal ve hizmet üretiminin değişen ve gelişen teknolojik imkânlar kullanılarak artırılması, mal ve hizmet üretiminin kalitesinin yükseltilmesi veya daha az işgücü ile daha fazla mal ve hizmet üretilmesi (verimliliğin artırılması) amacı ile yapılan yatırımlardır.

ARAŞTIRMA-GELİŞTİRME YATIRIMLARI: Bilimsel araştırma

yapmak ve yeni teknolojiler geliştirmek üzere araştırma kurumlarınca ve özellikle üniversitelerce yürütölen yatırımlardır. (Dünya’da ve Türkiye’de Sabit Sermaye Yatırımı Kavramı ve Türkiye Uygulaması, (<http://ekutup.dpt.gov.tr/para/yilmazc/sabitser.html/>))

Diğer bazı bakış açılarından da değişik yatırım tanımlamaları yapmak mümkündür. Ancak bütün bu değişik yatırım tanımlarının yukarıda genel olarak ortaya konan ve ortak olarak taşınmaları gereken temel özellikleri değişmemektedir.

1.2 PROJE KAVRAMI

Proje konusunda değişik tanımlamalar yapılmıştır. Bu tanımlamalardan bazıları aşağıda verilmektedir:

- Proje temel olarak bir yatırım önerisidir.
- Proje, ekonomik ve teknik yapılabilirliğe sahip minimum yatırımdır.
- Proje, yatırıma yönelik her hangi bir tasarımın analiz edilebilen ve değerlendirilebilen en küçük birimdir.
- Proje, başlı başına değerlendirilebilen her hangi bir yatırım unsurudur.

(Yılmaz ve Akça, 2002:379)

Dickey ve Millier (1984) projeyi “en genel olarak kaynakların yatırımına

yönelik herhangi bir tasarruğun analiz edilebilen ve değeriendirilebilen en küçük bağımsız birimi olarak tanımlanmaktadır.” Bu anlamda proje öngörülen bir amacın veya amaçlar topluluğunun gerçekleştirilmesinde kullanılan en küçük bir birim olarak algılanmaktadır. Birleşmiş Milletler Sınai Kalkınma Teşkilatı (1977) ise yatırım projesini, “bir toplumda belirli bir zaman içinde, mal ve hizmetlerin üretimini artırmak için bazı olanakları yaratma, genişletme ve/veya geliştirmeye dönük bir öneridir” şeklinde tanımlamaktadır.

Bu tanımlamalar çerçevesinde herhangi bir yatırım projesi şu temel özelliklere sahiptir:

- Her proje mevcut kaynakları gelecekte daha fazla kaynak elde etmek için bugünden bağlar.
- Her proje bir gereksinimden (talepten) doğar ve bu gereksinimi karşılamaya yönelik olarak şekillendirilir.
- Her proje belli bir zaman aralığında ve mekanda gerçekleşmek üzere programlanır.
- Her proje belli girdiler (kaynak) kullanmak suretiyle amaçlanan çıktıları üretir.
- Her proje kendi başına değerlendirilen bir yatırım özelliğine sahiptir. (Erkan,199:7-8)

Bir yatırım projesini süreç olarak üç aşamada tanımlamak mümkündür.

Bunlar;

- 1 Yatırım kararlarının ortaya çıkmasına neden olan amaçların tespit edilmesi,
- 2 Alternatif yatırım kararlarının ortaya çıkarılması,
- 3 Alternatiflerden optimal olan projelerin seçimi için değerlendirilmesidir.

Bir yatırım projesinin temelini o projeye ait veriler oluşturmaktadır. Ancak yatırım projelerine ait veriler belirlilik, belirsizlik ve risk ortamlarında hesaplanabilir.

Yatırım projelerinin içerdiği riskleri minimum düzeyde tutmak için kullanılan yöntemler; sezgisel değerleme, iyimserlik-kötümserlik metodu, duyarlılık analizleri, başabaş noktası analizleri, riskin iskonto edilmesi, oyun teorisi, şartlı olasılık ve Bayes teoremi ile karar ağaçları gibi çeşitli analiz ve değerlendirme teknikleridir.

Yatırım projeleri ekonomideki kıt kaynakların kullanılması açısından birbirlerine rakip durumdadır. Bir projenin seçilmesi bir başka projeden vazgeçilmesi anlamına gelir. Alternatif projeler arasından seçim yaparak yatırım kararına ulaşma işlemine **Proje Analizi** denir.

Türkiye’de proje analizi ile proje değerlendirme kavramları sık sık

karıştırılması nedeniyle kavramların her ikisinin de tanımına yer verilmesi uygun olacaktır. Proje analizi, literatürde yatırım kararını vermeden önce yani planlama aşamasında yapılan inceleme sürecine karşılık gelmektedir. Türkiye’de yaygın olarak proje analizi kavramı olarak kullanılan proje değerlendirme ise projenin uygulanıp tamamlanmasından sonraki kazanımları, yani projenin performansını incelemek ve ölçmek anlamında kullanılmaktadır.

Proje analizi, yatırım projelerinin seçimi yapılırken kullanılan karar alma modellerinden biri ve belki de en önemlisidir. Temelde, projelerin tükettikleri kaynaklar (maliyet) ve ürettikleri mal ve hizmetlerin (fayda) karşılaştırılmasıdır. Bu karşılaştırma sonucunda en yüksek faydayı üreten alternatif proje seçilir.

Kapsamlı ve sistematik bir şekilde yürütülen proje analizi sırasında projeler fayda ve maliyetlerinin değerlendirilmesini de içeren, ancak bunların dışındaki konuları da kapsayacak şekilde aşağıdaki teknikler kullanılarak analiz edilir:

1. Teknik analiz,
2. Ticari analiz: Yatırımcı kuruluş açısından karlılık analizi,
3. Finansal analiz: Projenin finansman yapısının ve kaynaklarının analizi,
4. Ulusal analiz,
 - a. Ekonomik analiz: Ulusal ekonomi açısından karlılık analizi

- b. Sosyal analiz: Sosyal refah açısından karlılık analizi
 - c. Maliyet-Etkinlik analizi
 - d. Diğer ulusal analiz ölçütleri: Katma değer yöntemi vb.
5. Kurumsal analiz,
 6. Çevresel analiz.

Bir veya birden fazla projenin test edilmesi veya öncelik sıralamasının yapılabilmesi amacıyla pek çok ölçüt geliştirilmiştir. Bunlardan Net Bugünkü Değer (NBD), İç Karlılık Oranı (İKO), Fayda/Maliyet (F/M) Oranı ve Geri Ödeme Süresi en yaygın olarak kullanılan yöntemlerdir.

Proje analizinde kullanılan yöntemlerden olan **Net Bugünkü Değer yöntemi**, bir projenin ekonomik ömrü boyunca sağlayacağı net nakit girişlerinin ve yatırım giderlerinin önceden kabul edilmiş belli bir indirgeme oranı ile bugüne indirgenen değerleri arasındaki farktır. Bir projenin bu yöntemle seçiminin yapılabilmesi için net bugünkü değer sıfıra eşit veya büyük olması gerekmektedir. Alternatif projelerin seçiminde ise net bugünkü değeri en büyük olan projeye (sıfıra eşit veya büyük olmak kaydıyla) öncelik verilir.

Bir diğer proje analiz yöntemi ise İç Karlılık Oranı, bir projenin ekonomik ömrü boyunca sağlayacağı net nakit girişlerinin bugünkü değerini yatırım harcamalarının bugünkü değerine eşitleyen indirgeme oranıdır, yani bir projenin net

bugünkü değerini sifıra eşit kılan indirgeme oranıdır.

Fayda/Maliyet Oranı (F/M), iki ayrı yöntemle hesaplanır. Bunlardan en çok kullanılan ve karlılık indeksi olarak da adlandırılan ilk yöntemle göre: Fayda/Maliyet Oranı, bir projenin ekonomik ömrü boyunca sağlayacağı faydaların (nakit girişleri) bugünkü değerlerinin toplamının maliyetlerin (yatırım harcamalara ve diğer nakit çıkışları) bugünkü değerlerinin toplamına oranıdır. Diğer yöntemle göre; F/M oranı, indirgenmiş net nakit akımları (Net Fayda = Nakit Girişi = Nakit Çıkışı) toplamının indirgenmiş yatırım toplamına bölünmesi ile hesaplanır. Her iki yöntemle de bir projenin kabul edilebilmesi için oranın 1'e eşit veya büyük olması gerekmektedir.

Alternatif projeler sırasında ise 1'den büyük olmak kaydıyla oranı en büyük olan projeye öncelik verilir.

F/M analizi, kamu ekonomisinde yatırım projelerini etkinlik yönünden değerlendirmeye yarayan, topluma en yüksek faydayı sağlayacak olan projelerin seçiminde veya öncelik sırasının tespit edilmesinde yararlanılan bir karar alma tekniğidir.

Kamu yatırımlarında israf ve savurganlıkların ortadan kaldırılmasında fayda-maliyet analizinin uygulanması son derece önem taşımaktadır. Söz konusu analiz, yatırım projelerinin fayda ve maliyetlerinin tespiti suretiyle daha rasyonel karar alınmasını sağlar. Belirli bir yatırım projesinin bütün ömrü boyunca sağlayacağı

fayda ve maliyetler parasal olarak belirlenir. Fayda ve maliyetler parasal olarak ifade edildikten sonra uygun bir iskonto oranı ile iskonto edilerek fayda ve maliyetlerin bugünkü değerleri karşılaştırılarak yatırım projesinin uygulanabilir durumu hakkında karar alınır. Faydanın (F) bugünkü değeri, maliyetin (M) bugünkü değerinden büyükse yatırıma gitmek uygun kabul edilir.

Fayda-maliyet analizi, aslında piyasa değeri olan kamu yatırım projeleri için uygulanabilir. Bu yatırım projelerinin en önemlileri ise; sulama, karayolları, ulaştırma, eğitim, sağlık ve elektrik projeleridir. “Bölünebilir” özellikte olan kamu yatırım projelerinin, parasal olarak ölçülebilenler de fayda-maliyet analizi uygulanır, “bölünemez” özellikteki tam kamusal mallar için fayda-maliyet analizi uygulanamaz. (Deniz, 2007:15-18)

1.2.1 Proje Döngüsü Yönetimi

Proje kavramı ele alınırken unutulmaması gereken en önemli noktalardan biri proje kavramının statik ve tek aşamalı bir olay olarak değil, dinamik ve çok aşamalı bir süreç olarak anlaşılmasıdır. Mantıksal bir dizin oluşturan bu aşamalara veya sürecin bütününe proje döngüsü veya proje çevrimi denmektedir. (Yılmaz ve Akça,2002:380)

Proje döngüsü yönetimi, proje tasarımının kalitesini iyileştirmek ve etkinliğini artırmak için kullanılan bir araçtır. (Deniz, 2007:20)

Klasik anlamda bir proje döngüsü;

- Proje geliştirme,
- Proje hazırlama,
- Proje analizi,
- Proje uygulama ve
- Proje değerlendirme

aşamalarından oluşur. Birbiriyle yakından ilişkili olan ve bütünsel olarak ele alınması gereken bu aşamaların karar alma sürecinde dikkate alınması gerekir. Bu aşamalardan birinden diğerine geçiş kesin ve açık bir karar gerektirir. Yatırım projeleri bu aşamalardan ve aşamalar arasında geri beslemelerden geçerek olgunlaşır. Her aşama için gerekli karar, bu kararda kimlerin sorumluluk üstleneceği, karar almaya baz teşkil eden bilgiler, yapılması gereken çalışmalar ve karar almada kullanılacak ölçütler ana hatlarıyla önceden belirlenmelidir. Her aşama bir sonraki aşamanın başarısı için önemli bir temel oluşturmaktadır. Başarılı bir proje, fikir düzeyinden tamamlama sonrası değerlendirmeye kadar uzanan bütün sürecin dikkate alınması ile gerçekleştirilir. (Yılmaz ve Akça, 2002:380)

1.2.2 Projenin Yatırım Programına Alınması

Ekonomide kaynaklar sınırlı talepler ise sınırsızdır. Her proje, bu talepleri karşılamaya yönelik bir tasarımdır. Talep ve ihtiyaçların karşılanması (mal ve/veya hizmet üretimi) aynı zamanda bir kaynak (girdi) tüketimidir. Çünkü her proje, alternatif bir proje veya projelerin kullanabileceği kaynakları tüketmektedir. Dolayısıyla, bir projeyi seçmek onun kullanacağı kaynakların diğer projelerde kullanımından vazgeçilmiş olması anlamına gelmektedir. Kıt kaynakların alternatif kullanım alanları arasındaki dağılımını uygun bir şekilde yapmaya yönelik bu yöntem literatürde, proje analizi olarak tanımlanmaktadır.

Proje analizi planlama süreci içinde çok önemli bir yere sahiptir. Zira proje analizi ile amaçlanan, kısıtlı kaynakların etkin kullanılmasını ve mal ve hizmet üretiminin akılcı olmasını sağlamaktır. Çünkü ekonomik büyüme ve kalkınma için vazgeçilmez niteliğe sahip olan yatırım projelerinin bilimsel temellere dayalı olarak hazırlanması ve değerlendirilmesi, “kaynakların en uygun kullanımının” ilk ve temel koşuludur. Yatırımlardan beklenen sonuçların makro düzeyde gerçekleşmesi de ancak bu şekilde mümkün olacaktır.

Proje analizinde mikro düzeyde yapılabilir bulunan ve öncelik sırasına göre derecelendirilen projelerin tekrar bir elemeye tabi tutularak yatırım programının belirlenmesi bir sonraki aşamayı oluşturmaktadır. Finansman olanakları da dikkate alınarak makro düzeyde analiz edilen projeler bu aşamanın sonucunda reddedilebilir,

ertelenebilir ya da belirli bir ödenek tahsis edilerek yatırım programına dâhil edilir.

Yatırım programının hazırlanması makro planlamanın aksine hem yukarıdan aşağıya hem aşağıdan yukarıya doğru işleyen bir süreçtir. Makro plan ile projelerin bütünleştirilmesi tutarlı bir yatırım programının hazırlanmasına bağlıdır. Projelerin yalnızca proje analizi sonucunda erişilen yapılabirlik kıstaslarına (iç karlılık oranı, fayda-maliyet oranı vb.) göre seçilmesi makro ve mikro düzey arasındaki ilişkinin sağlanamaması sonucunu doğuracaktır. Bu nedenle, makro planlamayla belirlenen direktifler doğrultusunda hazırlanan, analiz edilen ve seçilen projelerle oluşturulan yatırım programının da bir bütün olarak yapılabilir ve tutarlı olması gerekir. Aksi takdirde sektörel ve bölgesel önceliklerin gözetilmesi ve bu önceliklerle ulaşılması hedeflenen sonuçların elde edilmesi mümkün olmayacaktır.

Projelerin yatırım programına girmesine kadar geçen süreç, politikacıların, planlamacıların, uygulayıcı kamu kurum ve kuruluşlarının teknisyen ve yöneticilerinin pratik sorunlarla karşı karşıya gelip birlikte çözüm aradıkları bir aşamadır. Bu aşamada, hangi projenin nerede ve ne boyutta uygulanacağı, hangi talebi karşılayacağı, nasıl finanse edileceği, ne kadar insana iş olanağı sağlayacağı, ne kadar mal ve/veya hizmet üreteceği ve bunların nasıl pazarlanacağı gibi hususlar değerlendirilmektedir. (Gökyurt, 2010:47-50)

Yatırımcı kamu kuruluşu tarafından hazırlanarak yatırım programına girmesi gereken bir projenin hangi aşamalardan geçtiği aşağıda belirtilmiştir.

1. Aşama: Yatırım genelgesi ve ekli yatırım programı hazırlama esaslarının yatırımcı kuruluşlara gönderilmesi.

2. Aşama: Proje maliyetleri belli bir tutarın üzerinde olan projelerin fizibilite raporlarıyla birlikte Kalkınma Bakanlığı'na gönderilmesi.

3. Aşama: Proje analizi yapılır.

4. Aşama: Sektör uzmanlarının proje ile ilgili görüş oluşturması.

5. Aşama: Yatırım programının Yüksek Planlama Kurulu'na (YPK) sunulması.

6. Aşama: Konsolide bütçenin TBMM'de görüşülmesi.

7. Aşama: Yatırım programının Bakanlar Kurulu Kararı (BKK) olarak yayınlanması. (Kamu Yatırımlarının Planlanması ve Uygulanmasında Etkinlik Özel İhtisas komisyonu Raporu, <http://ekutup.dpt.gov.tr/yatirim/oik573.pdf>)

1.3 PLANLAMA KAVRAMI

Planlama, bir kimsenin amaçlarını açıklığa kavuşturması ve daha sonra istenen hedeflere ulaşmak amacıyla kimin, ne zaman, hangi yöntemlerle ve ne kadar giderle hangi faaliyetlere girişeceğini kararlaştırılmasıdır. (Deniz, 2007:13)

Genel olarak planlama, “spesifik amaçları başarmada mevcut en iyi alternatifleri seçmeye yönelik organize olmuş akılcı bir teşebbüs olarak da

tanımlanabilir. (Soyak, 2003:2)

1.3.1 Ulusal Planlama

Ekonomide özellikle kamu sektöründe yatırım denilince akla ilk gelen tanımlardan biri de planlama yani “ulusal planlama” dır. Ulusal planlama, politik olarak belirlenmiş ulusal amaçları, belirli bir sürede gerçekleştirmek için alternatif stratejiler arasında seçim yapabilmek ve sermaye, yetişmiş insan gücü, doğal hammaddeler gibi sınırlı kaynakları birbiriyle yarışan alanlar arasında akılcı (rasyonel) bir biçimde tahsis edebilmek için kullanılan bir tekniktir. Diğer bir deyişle planlama, ekonomideki kaynak tahsisi kararlarına, önceden belirlenmiş ve birbirleri ile tutarlı hedeflere ulaşmak amacıyla yapılan müdahalelerdir. Planlama faaliyetinde esas olan, geleceğe dönük tahminler ışığında olaylara müdahale etmek ve olayların seyrini istenen doğrultuda veya hızda değiştirmektir. (Deniz, 2007 : 13)

Ulusal düzeyde planlama kavramı ise temelde toplumsal değişimin inşa edilebileceği ve yönlendirilebileceği fikrine dayanmaktadır. Bu açıdan ulusal planlama, toplumsal değişimin teknolojisi ya da bir toplum mühendisliği modeli olarak kabul edilebilir. Ulus devletin ve bürokratik mekanizmaların ortaya çıkışı ve olgunlaşması, matematiksel modellerin özellikle iktisatta kullanımının yaygınlaşması, veri toplamayla ilgili yaşanan kurumsal gelişmeler, planlamanın daha hızlı bir uygulama alanı bulmasında etkili faktörlerden bazılarıdır. Böylesi bir toplumsal değişim modelinin yalnızca teknik bir süreç değil, aynı zamanda siyasi bir

süreç olduğunun da altını çizmek gerekir. Siyaset, kaynakların ve gelirin yeniden dağıtıldığı bir mekanizma olarak tanımlandığında, planlamacıların ve hazırladıkları planların hangi amaçlara hizmet edeceği ve bu planların uygulanıp uygulanmayacağı soruları önemli hale gelmektedir. Genellikle planlamacı, siyasi iradeyi bilgilendiren ve kamu yararı ile siyasi tercihleri uzlaştıran bir uzmanlık misyonu ifa ederken, planlamanın amaç ve stratejileri siyasal otorite tarafından belirlenir. Planlama sürecinde, önceden belirlenmiş amaç ve stratejiler doğrultusunda istenilen sonuçlara ulaşmak için müdahale yapılması gereği açıktır. Dolayısıyla planlama özü itibariyle akılcı ancak sonuçları itibariyle müdahaleci bir süreç olarak karşımıza çıkar. İktisadi planlama fikrinin arkasında yatan akılcılık, piyasanın akılcılığındaki sapmalara dayanır.

Ancak pratikte ulusal planlama; sanayileşme, tam istihdam, fiyat istikrarı gibi yalnızca iktisadi amaçlarla değil, politik-ideolojik, toplumsal ve ahlaki amaçlarla da gündeme gelmiştir.

1.3.2 Kalkınma Planları

Planlama kavramı ile birlikte dikkate alınması gereken bir diğer kavram kalkınma planlarıdır. Kalkınma planları, ülkelerin gelişmişlik düzeyi ile doğrudan ilgilidir. Bu nedenle, hemen hemen bütün gelişmekte olan ülkelerde, uzun yıllardan beri “ulusal kalkınma planları” hazırlanmakta ve uygulanmaktadır. Bu planlarla ekonomik ve sosyo-kültürel yapının iyileştirilmesi amaçlanmaktadır.

Kalkınma planlarını, kapsadıkları süreler bakımından dört başlık altında toplamak mümkündür.

1. Uzun Dönemli Planlar: 10 ya da daha fazla yılı kapsayan perspektif planlar.
2. Orta Dönemli Planlar: Üç-beş yıllık kalkınma planları.
3. Kısa Dönemli Planlar: Yıllık ya da kısa süreli ekonomik program ve planlar.
4. Değişken ya da Esnek Planlar: Gelecekteki üç ya da beş yılı kapsayan ve her yıl yeniden hazırlanan plan ve programlar.

Ülkelerin plan hazırlama süreci, sosyo-ekonomik yapıları ile gelişmişlik düzeylerinin farklılığının yanında, ekonomik ve sosyal politikaları ve buna bağlı olarak kullanılan tekniklerinde de farklılık gösterir. Genel olarak çok aşamalı karar ve koordinasyon süreci olan ekonomik planlamada, “Tek Aşamalı Planlama” ve “Çok Aşamalı Planlama” olarak iki yaklaşım kullanılır.

Tek aşamalı planlama, ekonomik ilişkilerin tümünü içeren çok sayıda ve karmaşık matematik modellerin çözümünü gerektirir. Karmaşık ve çok sayıda veri gerektiren bu model daha çok gelişmiş ülkelerde kullanılmaktadır.

Ekonomik ilişkilerin belli bir kesimini içeren ve daha az sayıda nitelikli insan gücü ve makine-donanım, daha az bilgi gereksinimi ve karmaşık olmayan planlama ise çok aşamalı planlamadır. Gelişmekte olan ülkelerde daha az bilgiyi gerektiren bu planlama türü kullanılmaktadır. Ülkemizde de çok aşamalı planlama modeli kullanılmakta ve buna göre hazırlanmaktadır.

Kalkınma Planının hazırlanması süreci aşağıdaki aşamalardan oluşmaktadır.

Bunlar;

1. Özel İhtisas Komisyonlarının kurulması ve bilgi toplama,
2. Plan stratejisinin saptanması,
3. Plan taslağının hazırlanması,
4. Plan taslağının TBMM'ne sunulması ve kabul edilmesidir.

Plan hazırlık çalışmaları, her şeyden önce araştırma ve bilgi toplama ile başlar. Plan hazırlayabilmek için ülke gerçeklerinin bilinmesine, bunun için de ülkedeki doğal kaynakların, insan gücünün ve ekonomik olanakların, özellikle toplumsal istek ve eğilimlerin saptanmasına gerek bulunmaktadır. (Deniz, 2007 :13-14)

Bu gün pek çok gelişmekte olan ülke, ekonomik kalkınma için kısmen emredici ve büyük ölçüde yol gösterici kalkınma planları hazırlamaktadır.

Ülkemizde de ekonomik faaliyetlerin kalkınma planı ile yürütülmesi ilkesine hem 1961 Anayasasında hem de 1982 Anayasasında yer verilmiştir. Buna göre iktisadi, sosyal ve kültürel kalkınma bir plana bağlanacak ve bu plana göre yürütülecektir.

Günümüzde bu görev Kalkınma Bakanlığı'nındır. Ülkemizde Kalkınma planlarının, yıllık programların ve yatırım programlarının hazırlanmasından sorumlu olan merkezi kuruluş Kalkınma Bakanlığı'dır.

Kalkınma Bakanlığı, bu görevi yerine getirmek amacıyla beş yıllık kalkınma planları, bu planlardaki hedef ve politikalara dayalı yıllık programlar ve yıllık programlarda yer alan hedefler çerçevesinde de yatırım programları hazırlamaktadır. (Kamu Yatırımlarının Planlanması ve Uygulanmasında Etkinlik Özel İhtisas komisyonu Raporu, <http://ekutup.dpt.gov.tr/yatirim/oik573.pdf>)

Kalkınma Planları, uygulamaya başlandığı 1960'lı yıllardan bugüne, bireyin ve toplumun refah düzeyini artırmak için kıt kaynakların optimal kullanımını sağlamayı hedefleyen birer siyasi doküman niteliğinde olmuşlardır.

Kalkınma Bakanlığı, plan çalışmaları sırasında gerek özel ihtisas komisyonları yardımıyla, gerekse diğer yollarla topladığı bilgileri teknik çalışmalarla değerlendirdikten sonra hükümetin tercih ve direktifleri doğrultusunda ve anayasal amaçları da göz önünde bulundurarak "plan stratejisi" taslağını hazırlar. Hazırlanan bu plan stratejisi taslağı Yüksek Planlama Kurulu'nda görüşülüp onaylandıktan sonra

Bakanlar Kurulu'na sunulmaktadır. Stratejinin Bakanlar Kurulu'nda kabul edilmesiyle birlikte kalkınma planında yer alacak ekonomik, sosyal ve kültürel hedeflerin belirlenmesi için göz önünde tutulacak amaçlar, hedefler ve uygulanacak politikaların çerçevesini çizen temel ilkeler belirlenmiş olmaktadır.

Türkiye'de planlama sürecine bakıldığında bu sürecin:

- Makro planlama,
- Sektörel planlama,
- Proje (yatırım) planlaması

olmak üzere üç aşamada tamamlandığı görülmektedir.

Bu aşamaları kısaca ele alırsak;

Birinci aşama olan makro planlama çalışmalarında bir matematiksel model bütünü içerisinde, hedeflenen büyüme oranı ile tutarlı tüketim, yatırım, tasarruf, ithalat, ihracat gibi makro ekonomik büyüklükler belirlenir, nüfus, istihdam ve benzeri sosyo-ekonomik yapılarla ilgili tahminler yapılır, elde edilen sonuçlar hem kendi içinde, hem de diğer aşamaların sonuçlarıyla karşılaştırılarak tutarlılık testleri uygulanır ve belirlenen hedeflerin gerçekleştirilebilmesi için izlenecek politikaların makro-ekonomik çerçevesi çizilir.

İkinci aşama olan sektörel planlama çalışmaları, makro-ekonomik planlama ile mikro-ekonomik planlama, bir başka deyimle proje planlaması, arasında köprü görevi görür. Bu aşamada; tarım, imalat, madencilik, enerji, hizmetler vb. temel sektörlerde üretilecek mal ve hizmetlerin arz-talep dengeleri, ithalat, ihracat, kapasite, üretim teknolojilerinin durumu, sektörde yürütülen yatırımlar, rekabet edebilirlik, vb. konular ayrıntılı olarak incelenir. Sektör analizleri, sektörler arası ve sektör içi öncelikler ile sektörlerle projeler arası ilişkilerin belirlenebilmesi için titizlikle yapılması gereken çalışmalardır. Aksi takdirde bunu izleyen proje planlaması süreci de aksar ve yanlış yatırım kararları alınarak kıt kaynakların boşa harcanmasına ve plan hedeflerinden sapılmasına neden olur.

Üçüncü aşama olan proje planlama çalışmalarında ise projeler ele alınır. İlk iki aşamada; makro büyüklükler arasında denge ve sektörler arası tutarlılık gözetilirken, bu aşamada en önemli husus etkinliğin maksimize edilmesidir. Diğer bir ifade ile, planların bütünlüğü, tutarlılığı ve uygulama aşamasındaki başarısı, yapılan tercihlere en uygun ve etkin projelerin seçilmesine bağlıdır. Kamu yatırımlarının hangi sektörlerle, alt sektörlerle kaydırılacağı konusundaki temel tercihlerin ortaya konulduğu bu aşamada kamusal kaynakların sabit sermaye yatırımları açısından kullanılacağı alanlar da belirlenmiş olmaktadır.

Kamu projelerinin gerek hazırlanmasında gerekse uygulamasında dikkat edilmesi gereken iki temel unsur vardır:

1. Politik yapının bir çerçeve olarak karar verdiği ve teknik kuruluşların hazırladıkları projelerin ülkenin ekonomik ve sosyal yapısındaki gelişmelere karşılık verecek nitelikte olması.

2. Projelerin finansman yapılarının gerçekçi bir şekilde tespit edilmesi.

(Erkan, 1999 : 9-11)

İKİNCİ BÖLÜM

2. PLAN-BÜTÇE İLİŞKİSİ

2.1 GENEL OLARAK

Plan ve bütçe birbiriyle aralarında çok sıkı ilişkiler bulunan iki kavramdır. Gelişmiş ülkelerde bütçe, belirli kamu hizmetlerinin gerçekleştirilmesinin yanı sıra, plan hedeflerine ulaşılmasını sağlayan mali bir araç olarak da kullanılmaktadır.

Gelişmekte olan ülkeler, ekonomik kalkınmalarını sağlayabilmek için planlamaya ihtiyaç duymakta ve bu doğrultuda kalkınma planları hazırlamaktadırlar. Ancak plan, başlı başına bir amaç olmayıp belirli hedeflerin gerçekleştirilmesinde beklenen sonuçlara rasyonel ve etkin bir şekilde ulaşabilmek için kullanılan bir araçtır. Buna göre planlama, belirli amaçların gerçekleştirilmesi için gelecekte yapılması istenen faaliyetlerin saptanması ve izlenecek yolların seçilmesidir.

Gelişmiş ülkeler açısından planlama, ekonomiye doğru teşhislerin konulması, ekonomik istikrarın korunması ve kaynakların etkin kullanımı bakımından önem taşımaktadır.

Plan-bütçe ilişkisi, bütçenin de bir plan olduğu anlayışına dayanarak

açıklanabilir. Aslında bütçe, gelecek yıllara ilişkin gelir ve gider tahminlerini göstererek planlamayı desteklemektedir. Planlar, ekonomik amaçları gerçekleştirmek için hedefleri tespit ederler. Bütçeler ise, mali kaynakların belirlenmesi ve gerekli yerlere tahsis edilmesini gerçekleştirirler. Bu durumda, plan ve bütçe birbirini tamamlamaktadır.

Planlama, devletin genel amaçlarını ve bu amaçlara uygun araçları kapsamı bütçeleme ise mali kaynakların belirlenerek önceden belirlenen programlara tahsisi ve belirli bir döneme ilişkin kaynak-harcama dengesinin oluşturulması bakımından önem taşımaktadır. (Deniz, 2007 :26)

2.2 TÜRKİYE’DE BÜTÇE VE PARALELİNDE YATIRIM PROGRAMI HAZIRLAMA SÜRECİ

Türkiye, kalkınmayı, kalkınma planı dahilinde uygulamayı benimseyen ilk ülkelerden biri olmuştur. 1961 ve 1982 Anayasalarında planlama ile ilgili hükümlerde; ülke kalkınmasının planlı şekilde yürütüleceği, bunun bir devlet görevi olduğu, planlama ile ilgili teşkilatın Devlet tarafından kurulacağı, kalkınma planının hedefleri, ilkeleri, sınırları ve ne şekilde hazırlanacağı ile ilgili hususların kanunla düzenleneceği hüküm altına alınmıştır. Söz konusu iki Anayasanın söz konusu hükümleri arasındaki temel fark, 1961 Anayasasında “Devlet Planlama Teşkilatı” ismi yer almaktayken, 1982 Anayasasında “gerekli teşkilatı kurmak Devletin görevidir” denilmek suretiyle açıkça ifade edilmemiştir.

Bu dönemde bütçeleştirme ile ilgili olarak önemli sayılabilecek gelişmeler sağlanmış ve 1973 yılıyla birlikte, Türk bütçe sisteminde program bütçe sistemine geçilmiştir. 1973 mali yılı bütçe gerekçesinde de, klasik bütçe sisteminin terk edilerek program bütçe sistemine aşamalı olarak geçişin başlatıldığı belirtilmiş ve sistemin altyapılarını oluşturacak mekanizmaların kısa süre içinde uygulamaya geçirilmesi gereğinin altı çizilmiştir. Yeni sistem, idari yapıda fonksiyonel bir değişiklik yapılmadan, bütçe kod yapısı idari-fonksiyonel sınıflandırma yapısına imkan verecek şekilde değiştirilmiştir. Planlı dönemin etkileri bütçelemeye de yansımıştır. 1951 yılına kadar idari sınıflandırma ile birlikte harcama kalemi sınıflandırması kullanılırken, 1951 yılında ilk kez yapılan ekonomik sınıflandırma ile ödenekler, A/1-Cari harcamalar, A/2-Yatırım harcamaları olarak ikiye ayrılmış ve planlı dönemle birlikte 1964 yılından itibaren bütçenin ekonomik sınıflandırması, A/1-Cari harcamalar, A/2- Yatırım harcamaları ve A/3- Sermaye Teşkili ve Transfer harcamaları olarak üçlü bir sınıflandırmaya tabi tutulmuştur.

1930-1963 yılları arasında bütçeler “kısımlar”dan oluşmuş, ilk kısım; ödenek ve benzeri haklara, ikinci kısım; personel giderlerine, üçüncü kısım; yönetim giderlerine, dördüncü kısım; daire hizmetlerine, beşinci kısım; borçlara, altıncı kısım yardımlara, yedinci kısım yatırımlara ayrılmıştır.

1964-1973 yılları arasında ise, kurum ve kuruluşların tüm faaliyetleri belirlenerek, kendi bütçelerinde harcama kalemlerini temsil eden bölüm başlıkları altında gösterilmiştir. 1973 yılında ise uygulamaya konulan program bütçe ile

sınıflandırma, program, alt program, ödenek türü, faaliyet-proje ve harcama kalemi şeklinde yapılmıştır. 1985 yılına kadar 10'lar düzeyinde yapılan harcama kalemi kodlaması bu yıldan itibaren 100'ler düzeyinde yapılmaya başlanmıştır.

Diğer taraftan, 1973 yılında uygulamaya konulan program bütçe sistemi, fonksiyonel sınıflandırma gerektirmesine rağmen bu yapılamamış, ancak hizmetlerin sınıflandırılmasında idareler fonksiyonları itibariyle gruplandırılmıştır. Klasik bütçe sisteminde A/1-Cari, A/2-Yatırım ve A/3-Transfer şeklinde olan ekonomik sınıflandırma; (1)-Cari, (2)-Yatırım ve (3)-Transfer şeklinde programlara dağıtılmıştır.

1980 sonrası dönemde, 1960-1980 döneminin dışa kapalı korumacı politikalarının sonucu yaşanan krize bir tepki olarak liberal politikalar uygulanmaya başlanmış ve günümüze kadar gelinmiş, ancak, bu dönemde Türkiye büyük ekonomik krizler yaşamış, IMF başta olmak üzere, dış faktörlerin etkisiyle belirlenen ekonomi ve maliye politikalarıyla yönetilir bir hal almıştır. Yine bu dönemde, IMF yönlendirmeleri ile pek çok “istikrar paketleri” uygulanmasına rağmen, ekonomi sık sık darboğaza girmiştir.

1994 yılında yaşanan ekonomik kriz sonrasında IMF Stand-by görüşmeleri ve durum değerlendirme çalışmaları neticesinde bütçe sisteminin değiştirilmesi tavsiye edilmiş ve 1995 yılında “Kamu Mali Yönetimi Reformu” çalışmaları başlatılmış, ancak 1999 yılından sonra yapılan çalışmalarda devlet faaliyetlerinin milli ekonomi

üzerindeki etkisinin ölçülebilmesine imkan tanıyacak bir bütçe kod yapısına ihtiyaç duyulduğu gündeme gelmiş, sonuçta GFS44 ve Avrupa Birliğinde uygulanan ESA'95 kod yapısına uyumlu bir bütçe kod yapısı, Analitik Bütçe Sınıflandırması (ABS) adıyla uygulamaya konulmuştur. ABS, uluslararası bir standart mahiyetinde bulunan ve IMF tarafından üye ülkelere tavsiye edilen GFS esaslarına göre hazırlanmış olan, bünyesinde kurumsal, ekonomik ve fonksiyonel sınıflandırma içeren bütçe kodlaması demektir. ABS, sadece kodlama açısından değil aynı zamanda bir takım bütçeleme anlayışları açısından da GFS standartlarını benimseyen bir bütçe sistematiğidir. ABS, harcama ve borç vermenin sınıflandırılmasını, gelirin sınıflandırılmasını ve finansmanın sınıflandırılmasını içermektedir.

Kurumsal sınıflandırmada, bütçe sistemi içinde yer alan idari yapı esas alınmış, fonksiyonel ve ekonomik sınıflandırmada GFS 198646 standartları benimsenmiştir.

Finansman tipi sınıflandırma ise mali mevzuatımız gereği geliştirilmiştir. 2002 yılında 6 pilot kurum, 2004 yılında da Bütçe Kanunundaki bütün kurumların bütçesi, ABS'ye göre hazırlanmış ve kanunlaşmıştır.

Şu anda dünyanın birçok ülkesinde bütçe sınıflandırılmasında 2001 GFS kullanılmakta ve birçok ülke bütçelerini tahakkuk esaslı olarak hazırlamakta, hem varlık, hem yükümlülükleri de kapsamına alarak bütçe hareketleri izlenmektedir.

Türkiye’de ABS diye nitelendirilen nakit esaslı bütçe sisteminde ise sadece gelir ve giderler bütçeleştirilmekte dolayısıyla varlık ve yükümlülükle ilgilenmeden, harcamanın nereye gittiği tam olarak bilinmeden kayıt altına alınmaktadır.

5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu ve bu Kanuna dayanılarak oluşturulan ilk bütçe olma özelliğini taşıyan 2006 yılı bütçesi çok yıllık olarak hazırlanmış ve yürürlüğe girmiştir. Söz konusu bütçeyi önceki yılların bütçesinden ayıran en önemli özellik ise genel ve katma bütçeden oluşan konsolide bütçe anlayışındaki bütçe hazırlama sürecinden, genel ve özel bütçeden müteşekkil olan merkezi yönetim bütçe sürecine geçilmiş olmasıdır.

Kanunla kamu mali yönetiminde mali disiplin, hesap verebilirlik ve mali saydamlık hedeflenerek, kamu kaynaklarının etkin, verimli ve ekonomik kullanılmasını sağlamak üzere performans esaslı bütçelemeye geçiş öngörülmüştür.

Söz konusu Kanunla, makro disiplinin sağlanmasını, stratejik önceliklere göre kamu kaynaklarının dağıtılmasını ve kaynakların uygulamada etkin ve verimli bir şekilde kullanılmasını temin etmek amacıyla Orta Vadeli Harcama Sistemi diye adlandırılan ve çok yıllık (üç yıl) bütçe projeksiyonlarına dayanan bir kamu kaynak kullanım sistemi geliştirmiştir. Çok yıllık bütçeleme yapmayı esas alan bu sistem, karar alıcıların orta vadedeki harcama limitlerini öngörmelerine yardımcı olan ve bu limitlerin orta vadedeki harcama politikaları ve maliyetleri ile ilişkilendirmesine imkan veren kamu harcama programlarını geliştirmeye yönelik bir süreçtir.

Çok yıllık bütçeleme süreci ile ;

- Hükümetlerin orta vadeli amaç ve hedeflerini açık bir şekilde belirlemelerini zorunlu kılar. Böylelikle orta vadede elde edilecek kamu kaynaklarının, sektörler içinde ve arasında belirlenmiş öncelikler arasında dağıtılması temin edilmiş olur,

- Temel harcama alanlarının (yatırımlar, transferler, cari vs.) gelecek yıl bütçelerine olan etkisinin tahmin edilmesine imkan sağlar,

- Hükümetin önceliklerinde meydana gelen değişikliklerin gelecek yıl bütçelerine dahil edilebilmesi için kamu idareleri bütçeleri arasında ve/veya kamu idaresi bütçeleri içinde kaynakların yeniden dağıtımına imkan sağlar,

- Kaynak-harcama dengesinde tutarlı olmak suretiyle mali disiplini temin etmek ve makro ekonomik dengenin iyileştirilmesine katkı sağlar,

- Hükümetin politik önceliklerinin ve uygulamaya konulan yeni faaliyet ve projelerin olası maliyetleri konusunda siyasi karar alıcılara gerekli bilgiler temin edilir.

Ayrıca belirli politikalara yönelik olarak kamu kaynaklarının tahsis edilmesinde öngörülebilirliğin artırılması sonucunda uygulanmakta olan programların devamlılığı sağlanır. (Deniz, 2007 : 29-33)

5018 sayılı Kanunun 2006 yılında bütün maddeleriyle birlikte yürürlüğe girmesiyle birlikte genel yönetim kapsamındaki idarelerin bütçelerinin hazırlama ve uygulamasını kapsayacak şekilde bütçe türleri;

- Merkezi yönetim bütçesi,
- Sosyal güvenlik kurumları bütçeleri,
- Mahalli idareler bütçeleri olarak

düzenlenmiştir. Kanunda ayrıca, kamu idarelerince bunlar dışında herhangi bir ad altında bütçe oluşturulamayacağı açıkça belirtilmiştir. Böylece fon bütçesi veya başka adlar altında bütçelerin oluşturulmasının önüne geçilmek istenmiştir.

5018 sayılı Kanunla birlikte bütçe hazırlık süreci bütün kurul, kurum ve dokümanları da kapsayacak şekilde geniş ve ayrıntılı olarak düzenlenmiştir.

“Türkiye Cumhuriyeti Anayasası ve 5018 Sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu Çerçevesinde Merkezi Yönetim Bütçesi Hazırlık ve Kanunlaşma Süreci” Tablo 1a’da sunulmuştur (www.bumko.gov.tr).

Tablo.1a: Türkiye Cumhuriyeti Anayasası ve 5018 Sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu Çerçevesinde Merkezi Yönetim Bütçesi Hazırlık ve Kanunlaşma Süreci

SÜREÇ	YETKİLİ MERCİ	TARİH	FAALİYETİN NİTELİĞİ
Orta Vadeli Program	Kalkınma Bakanlığı hazırlar. Bakanlar Kurulu kabul eder.	En geç Eylül ayının ilk haftası sonuna kadar	Kalkınma planları, stratejik planlar ve genel ekonomik koşulların gerekleri doğrultusunda makro politikaları, ilkeleri, hedef ve gösterge niteliğindeki temel ekonomik büyüklükleri kapsar.
Orta Vadeli Mali Plan	Maliye Bakanlığı hazırlar. Yüksek Planlama Kurulu karara bağlar.	En geç Eylül ayının onbeşine kadar	Orta vadeli program ile uyumlu olmak üzere, gelecek üç yıla ilişkin toplam gelir ve gider tahminleri ile birlikte hedef açık ve borçlanma durumu ile kamu idarelerinin ödenek teklif tavanlarını içerir.
Bütçe Çağrısı ve Eki Bütçe Hazırlama Rehberi	Maliye Bakanlığı	En geç Eylül ayının onbeşine kadar	Bütçe tekliflerinin hazırlanmasına esas olmak üzere, kamu idarelerince uyulması gereken genel ilkeleri, nesnel ve ölçülebilir standartları, hesaplama yöntemlerini, bunlara ilişkin olarak kullanılacak cetvel ve tablo örneklerini ve diğer bilgileri içerir.
Yatırım Genelgesi ve Eki Yatırım Programı Hazırlama Rehberi	Kalkınma Bakanlığı		
Kamu İdarelerinin Bütçe ve Yatırım Tekliflerinin Gönderilmesi ve Görüşülmesi	Harcamacı Kuruluşlar bütçe tekliflerini Maliye Bakanlığı Bütçe ve Mali Kontrol Genel Müdürlüğüne, yatırım tekliflerini Kalkınma Bakanlığına gönderilir	Orta Vadeli Mali Planın Yayımı- Merkezi Yönetim Bütçe Kanununun TBMM'ye Sevki	Gelir ve gider tekliflerinin hazırlanmasında; Orta vadeli program ve mali planda belirlenen temel büyüklükler ile ilke ve esaslar, Kalkınma planı ve yıllık program öncelikleri ile kurumun stratejik planları çerçevesinde belirlenmiş ödenek tavanları, Kamu idarelerinin stratejik planları ile uyumlu çok yıllık bütçeleme anlayışı, İdarenin performans programı ve performans hedefleri, dikkate alınır.
			Bütçe teklifleri Maliye Bakanlığına verildikten sonra Harcamacı Kuruluşların yetkilileriyle gider,gelir ve performans programı teklifleri hakkında bütçe görüşmeleri yapılır.
Yüksek Planlama Kurulu (Ypk)	Kalkınma Bakanlığı	En geç Ekim ayının ilk haftası	Merkezi yönetim bütçe kanunu tasarısı Bakanlar Kurulunca TBMM'ye sunulmadan önce Yüksek Planlama Kurulu toplanarak makro ekonomik göstergeleri ve bütçe büyüklüklerini görüşür.
Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Tasarısının Hazırlanması	Maliye Bakanlığı Bütçe ve Mali Kontrol Genel Müdürlüğü	15 Eylül-17 Ekim	İlgili kurum ve kuruluşların görüş ve önerileri ile belirlenen maliye politikaları doğrultusunda merkezi yönetim bütçe kanunu tasarısı ve bağlı cetvelleri hazırlanır.
Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Tasarısının TBMM' ye Sevki	Bakanlar Kurulu	En geç 17 Ekim	Makro ekonomik göstergeler ve bütçe büyüklüklerinin Yüksek Planlama Kurulunda görüşülmesinden sonra, Maliye Bakanlığınca hazırlanan merkezi yönetim bütçe kanun tasarısı, mali yıl başından en az 75 gün önce Bakanlar Kurulu tarafından TBMM'ye sunulur.
Merkezi Yönetim Bütçe Kanun Tasarısının TBMM'de Görüşülmesi	T.B.M.M. Plan ve Bütçe Komisyonu	17 Ekim – 31 Aralık	Merkezi yönetim bütçe kanunu tasarısı 17 Ekim'i takip eden 55 gün içinde Plan ve Bütçe Komisyonunda, sonraki 20 gün içerisinde ise Genel Kurul'da görüşülür.
	T.B.M.M. Genel Kurulu		
Merkezi Yönetim Bütçe Kanun Tasarısının Kanunlaşması	T.B.M.M. ve Cumhurbaşkanı	En geç 31 Aralık	TBMM tarafından kabul edilen merkezi yönetim bütçe kanunu Cumhurbaşkanı tarafından onaylandıktan sonra mali yılbaşından önce Resmi Gazete'de yayımlanır.
Yürürlük	Maliye Bakanlığı Merkezi Yönetim Kapsamındaki Kamu İdareleri	1 Ocak 31 Aralık	Mali yıl

5018 sayılı Kanununun 16'ncı maddesinin ikinci fıkrasında, bütçe hazırlama sürecinin başlamasını, Bakanlar Kurulu'nun **En geç Eylül ayının ilk haftası sonuna kadar** Kalkınma Bakanlığı'nca hazırlanan orta vadeli programı kabul etmesi ve söz konusu programın Resmi Gazetede yayımlanmasına bağlamıştır.

Orta vadeli program, kalkınma planları, stratejik planlar ve genel ekonomik koşulların gerekleri doğrultusunda makro politikaları, ilkeleri, hedef ve gösterge niteliğindeki temel ekonomik büyüklükleri kapsar.

Orta vadeli programın yayımlanmasından sonra, program ile uyumlu, gelecek üç yıla ilişkin toplam gelir ve gider tahminlerini, hedef açık ve borçlanma durumunu, kamu idarelerinin ödenek teklif tavanlarını içeren ve Maliye Bakanlığı tarafından **en geç Eylül ayının on beşine kadar** hazırlanan orta vadeli mali plan, Yüksek Planlama Kurulunca karara bağlanır ve Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girer.

Bu iki belgede yer alacak ekonomik ve mali hedefler merkezi yönetim bütçesinin üç yıllık çerçevesini oluşturmaktadır.

OVP ve OVMP'ın yayımlanmasından sonra, bütçe ve yatırım tekliflerinin hazırlanmasına esas olmak üzere kamu idaresince uyulması gereken genel ilkeleri, nesnel ve ölçülebilir standartları, hesaplama yöntemlerini, bunlara ilişkin olarak kullanılacak cetvel ve tablo örneklerini ve diğer bilgileri içeren, Bütçe çağrısı ve Eki

Bütçe Hazırlama Rehberi ile Yatırım Genelgesi ve Eki Yatırım Programı Hazırlama Rehberi en geç Eylül ayının on beşine kadar yayımlanır. Bütçe çağrısı ve Eki Bütçe Hazırlama Rehberi Maliye Bakanlığı tarafından, Yatırım Genelgesi ve Eki Yatırım Programı Hazırlama Rehberi ise Kalkınma Bakanlığı tarafından yayımlanır.

Yatırım genelgesinde öncelikli yatırım alanlarına, kaynak tahsisinde izlenecek temel politikalara yer verilmektedir.

Yatırımcı bütün kamu kuruluşları, Kalkınma Planı ve Orta Vadeli Programda yer alan amaç ve öncelikleri esas alarak, bir önceki yıl programında yer alan tedbirlerin tamamlanma durumunu ve gerekli hallerde revize edilme ihtiyacını da göz önünde bulundurarak, Yılı Programında yer almasını öngördükleri sektörel, hukuki ve kurumsal tedbir ve faaliyet önerilerini, yatırım teklifleriyle birlikte, yatırım tekliflerinin tedbir ve önceliklerle ilişkisini kurarak gönderirler. Kamu kuruluşları, yatırım tekliflerini Orta Vadeli Programın (üç yıllık) temel amaçları ve öncelikleri, Orta Vadeli Mali Planda ve Yatırım Programı Hazırlama Rehberinde belirtilen yatırım teklif tavanları ile uyumlu olmak üzere Kalkınma Bakanlığı'na gönderirler.

Kamu idareleri, bütçe gelir ve gider tekliflerini gerekçeli olarak hazırlar ve yetkilileri tarafından imzalanmış olarak Maliye Bakanlığına gönderirler.

Ayrıca, kamu idarelerinin yatırım teklifleri de değerlendirilmek üzere Kalkınma Bakanlığı'na gönderilir.

Gelir ve gider tekliflerinin hazırlanmasında;

- OVP ve mali planda belirlenen temel büyüklükler ile ilke ve esaslar,
- Kalkınma planı ve yıllık programın öncelikleri ile kurumların stratejik planları çerçevesinde belirlenmiş ödenek tavanları,
- Kamu idarelerinin stratejik planları ile uyumlu çok yıllık bütçeleme anlayışı,
- İdarenin performans programı ve performans hedefleri dikkate alınır.

Harcamacı kuruluşlar bütçe tekliflerini Maliye Bakanlığı, Bütçe ve Mali Kontrol Genel Müdürlüğü'ne, yatırım tekliflerini ise Kalkınma Bakanlığı'na gönderirler.

Bütçe teklifleri Maliye Bakanlığına verildikten sonra, harcamacı kuruluşların yetkilileri ile gider, gelir ve performans programı teklifleri hakkında bütçe görüşmeleri yapılır.

Yatırım teklifleri ise Kalkınma Bakanlığına gönderildikten sonra Kalkınma Bakanlığındaki sektör uzmanları ve yetkililer ile yatırımcı kuruluşların yetkilileri arasında yatırım görüşmeleri yapılır.

Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Tasarısı Bakanlar Kurulunca TBMM'ye sunulmadan önce YPK, en geç Ekim ayının ilk haftası toplanarak makro ekonomik göstergeleri ve bütçe büyüklüklerini görüşür.

Merkezi yönetim bütçe kanun tasarısının hazırlanmasına esas olan YPK görüşmesi; bütçe hazırlık sürecinin başında hazırlanan orta vadeli program ve orta vadeli planda yer alan ekonomik ve mali tahminlerin, bütçe tasarısı sunulmadan önce, mevcut ekonomik ve mali koşullara göre güncellenmesi ve sonuçlarının tasarıya yansıtılması içindir.

İlgili kurum ve kuruluşların görüş ve önerileri ile belirlenen maliye politikaları doğrultusunda, Maliye Bakanlığı Bütçe ve Mali Kontrol Genel Müdürlüğü tarafından 15 Eylül-17 Ekim tarihleri arasında Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Tasarısı ve bağlı cetvelleri hazırlanır.

Makro ekonomik göstergeler ve bütçe büyüklüklerinin YPK'da görüşülmesinden sonra, Maliye Bakanlığı'nca hazırlanan merkezi yönetim bütçe kanunu tasarısı ile milli bütçe tahmin raporu, mali yıl başından en az 75 gün önce (en geç 17 Ekim), BK tarafından TBMM'ye sunulur.

Merkezî yönetim bütçe kanun tasarısına, Türkiye Büyük Millet Meclisinde

görüşülmesi sırasında dikkate alınmak üzere;

1. Orta vadeli malî planı da içeren bütçe gerekçesi,
2. Yıllık ekonomik rapor,
3. Vergi muafiyeti, istisnası ve indirimleri ile benzeri uygulamalar nedeniyle vazgeçilen kamu gelirleri cetveli,
4. Kamu borç yönetimi raporu,
5. Genel yönetim kapsamındaki kamu idarelerinin son iki yıla ait bütçe gerçekleşmeleri ile izleyen iki yıla ait gelir ve gider tahminleri,
6. Mahallî idareler ve sosyal güvenlik kurumlarının bütçe tahminleri,
7. Merkezî yönetim kapsamında olmayıp, merkezî yönetim bütçesinden yardım alan kamu idareleri ile diğer kurum ve kuruluşların listesi,

eklenir.

Merkezi yönetim bütçe kanunu tasarısı 17 Ekimi takip eden 55 gün içinde Plan ve Bütçe Komisyonunda, sonraki 20 gün içinde ise Genel Kurul'da görüşülür.

(17 Ekim-31 Aralık)

TBMM'ce kabul edilen merkezi yönetim bütçe kanunu Cumhurbaşkanını tarafından onaylandıktan sonra mali yılbaşından önce Resmi Gazetede yayımlanır ve

yürürlüğe girer. (5018 sayılı KMYK, 2003 : Md. 15-16-17-18)

Kamu yatırım programı ise merkezi yönetim bütçe kanununa (MYBK) uygun olarak Kalkınma Bakanlığı tarafından hazırlanır ve MYBK'nun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren on beş gün içinde Bakanlar Kurulu Kararıyla yayımlanarak yürürlüğe girer.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. TÜRKİYE'DE YATIRIM PROGRAMI TEKLİFİ HAZIRLIK MEVZUATI VE DÖKÜMANLARI

3.1 GENEL OLARAK

Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu, 5018 sayılı KMYK'nun 15-16-17-18-19 uncu maddeleri ile düzenlenmiştir. Kamu Yatırım Programı da aynı maddeler çerçevesinde bütçe ile paralel olarak hazırlanmaktadır.

Kamu yatırım süreci ile ilgili olarak temel kanuni düzenleme 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunudur. Kanunun "Kamu yatırım projeleri" başlıklı 25 inci maddesinde kamu yatırım projelerinin; 19.6.1994 tarihli ve 540 sayılı Kanun Hükmünde Kararname, Yatırım Programı Hazırlama Rehberi ve ilgili diğer mevzuat hükümleri çerçevesinde hazırlanarak, uygulanacağı ve izleneceği belirtilmiştir. Kalkınma Bakanlığının, merkezî yönetim kapsamındaki kamu idarelerinin yatırım programında yer alan proje ödeneklerinin belirlenmesi sürecinde, bütçe bütünlüğünün sağlanması açısından Maliye Bakanlığı ile işbirliği yapacağı hükme bağlanmıştır. (5018 sayılı KMYK: Md. 25)

Projelerin hazırlık, uygulama ve izleme süreçlerinin çeşitli mevzuat hükümlerinde düzenleneceği belirtilmiş olmakla beraber, 5018 sayılı Kanunda bu

süreçle ilgili bazı hükümlere de yer verildiği görülmektedir. Bunlardan biri proje teklifleri ile ilgili diğeri uygulama sonuçlarının izlenmesi, değerlendirilmesi ve denetlenmesi ile ilgilidir.

Kanunda, yeni proje tekliflerinin Yatırım Programına alınabilmesi için; fayda-maliyet veya maliyet-etkinlik analizleri ile çevresel analizleri içerecek şekilde yapılabirlik etüdü bulunması ve bu yapılabirlik etütlerinin Kalkınma Bakanlığı tarafından incelenerek onaylanması gerektiği belirtilmiştir.

Ayrıca, kamu yatırım projelerinin gerçekleştirme ve uygulama sonuçlarının, ilgili kamu idaresi tarafından izleyen yılın Mart ayı sonuna kadar bir rapor halinde Sayıştay Başkanlığına, Maliye Bakanlığına ve Kalkınma Bakanlığına gönderileceği de Kanunda düzenlenmiştir.

Programlama sürecine dair diğere düzenlemeler daha çok Program Kararnamelerinde, Yatırım Programı Hazırlama Rehberlerinde, Yatırım Genelgelerinde düzenlenmektedir. (Gökyurt, 2010 : 45-46)

3.2 İLGİLİ MEVZUAT VE DOKÜMANLARI

Aşağıda Türkiye’de Kamu Yatırımlarının Hazırlanması sürecinde temel kanuni düzenleme olan 5018 sayılı KMYK’nun süreçle ilgili maddelerine ve Yatırım Programlarının hazırlanmasına ışık tutan ayrıntılı açıklama dokümanı olan Yatırım

Programı Hazırlama Rehberi ve içinde yer alan dokümanlara yer verilmiştir.

3.2.1 5018 KMYK

Orta vadeli program, malî plan ve bütçe hazırlama rehberi

Madde 16: Maliye Bakanlığı, merkezî yönetim bütçe kanunu tasarisının hazırlanmasından ve bu amaçla ilgili kamu idareleri arasında koordinasyonun sağlanmasından sorumludur.

Merkezî yönetim bütçesinin hazırlanma süreci, Bakanlar Kurulunun en geç Eylül ayının ilk haftası sonuna kadar toplanarak kalkınma planları, stratejik planlar ve genel ekonomik koşulların gerekleri doğrultusunda makro politikaları, ilkeleri, hedef ve gösterge niteliğindeki temel ekonomik büyüklükleri de kapsayacak şekilde Kalkınma Bakanlığınca hazırlanan orta vadeli programı kabul etmesiyle başlar. Orta vadeli program, aynı süre içinde Resmî Gazetede yayımlanır.

Orta vadeli program ile uyumlu olmak üzere, gelecek üç yıla ilişkin toplam gelir ve gider tahminleri ile birlikte hedef açık ve borçlanma durumu ile kamu idarelerinin ödenek teklif tavanlarını içeren ve Maliye Bakanlığı tarafından hazırlanan orta vadeli malî plan, en geç Eylül ayının onbeşine kadar Yüksek Planlama Kurulu tarafından karara bağlanır ve Resmî Gazetede yayımlanır.

Bu doğrultuda, kamu idarelerinin bütçe tekliflerini ve yatırım programını hazırlama sürecini yönlendirmek üzere; Bütçe Çağrısı ve eki Bütçe Hazırlama Rehberi Maliye Bakanlığınca, Yatırım Genelgesi ve eki Yatırım Programı Hazırlama Rehberi ise Kalkınma Bakanlığınca hazırlanarak en geç Eylül ayının onbeşine kadar Resmî Gazetede yayımlanır.

Bütçe Hazırlama Rehberi ile Yatırım Programı Hazırlama Rehberi, bütçe tekliflerinin hazırlanmasına esas olmak üzere, kamu idarelerince uyulması gereken genel ilkeleri, nesnel ve ölçülebilir standartları, hesaplama yöntemlerini, bunlara ilişkin olarak kullanılacak cetvel ve tablo örneklerini ve diğer bilgileri içerir.

Merkezî yönetim bütçesinin hazırlanması

Madde 17- Gelir ve gider tekliflerinin hazırlanmasında;

1. Orta vadeli program ve malî planda belirlenen temel büyüklükler ile ilke ve esaslar,
2. Kalkınma planı ve yıllık program öncelikleri ile kurumun stratejik planları çerçevesinde belirlenmiş ödenek tavanları,
3. Kamu idarelerinin stratejik planları ile uyumlu çok yıllık bütçeleme anlayışı,

4. İdarenin performans hedefleri,

dikkate alınır.

Kamu idareleri, merkez ve merkez dışı birimlerinin ödenek taleplerini dikkate alarak gider tekliflerini hazırlar. Genel bütçe gelir teklifi Maliye Bakanlığınca, diğer bütçelerin gelir teklifleri ilgili idarelerce hazırlanır.

(Değişik üçüncü fıkra: 22/12/2005-5436/10 md.) Gider ve gelir teklifleri, ekonomik ve malî analiz yapılmasına imkân verecek, hesap verilebilirliği ve saydamlığı sağlayacak şekilde, Maliye Bakanlığınca uluslararası standartlara uyumlu olarak belirlenen sınıflandırma sistemine göre hazırlanır.

Kamu idareleri, stratejik planları ile Bütçe Hazırlama Rehberinde yer alan esaslar çerçevesinde, bütçe gelir ve gider tekliflerini gerekçeli olarak hazırlar ve yetkilileri tarafından imzalanmış olarak en geç Eylül ayı sonuna kadar Maliye Bakanlığınca gönderir. Kamu idarelerinin yatırım teklifleri, değerlendirilmek üzere aynı süre içinde Kalkınma Bakanlığınca verilir.

Bütçe teklifleri Maliye Bakanlığınca verildikten sonra, kamu idarelerinin yetkilileriyle gider ve gelir teklifleri hakkında görüşmeler yapılabilir.

Düzenleyici ve denetleyici kurumlar, bütçelerini üç yıllık bütçeleme anlayışı,

stratejik planları ve performans hedefleri ile kurumsal, işlevsel ve ekonomik sınıflandırma sistemine göre hazırlarlar.

Merkezî yönetim bütçe kanun tasarısının sunulması

Madde 18- Makroekonomik göstergeler ve bütçe büyüklüklerinin en geç Ekim ayının ilk haftası içinde Yüksek Planlama Kurulunda görüşülmesinden sonra, Maliye Bakanlığınca hazırlanan merkezî yönetim bütçe kanun tasarısı ile millî bütçe tahmin raporu, malî yılbaşından en az yetmiş beş gün önce Bakanlar Kurulu tarafından Türkiye Büyük Millet Meclisine sunulur.

Merkezî yönetim bütçe kanun tasarısına, Türkiye Büyük Millet Meclisinde görüşülmesi sırasında dikkate alınmak üzere;

1. Orta vadeli malî planı da içeren bütçe gerekçesi,
2. Yıllık ekonomik rapor,
3. Vergi muafiyeti, istisnası ve indirimleri ile benzeri uygulamalar nedeniyle vazgeçilen kamu gelirleri cetveli,
4. Kamu borç yönetimi raporu,
5. Genel yönetim kapsamındaki kamu idarelerinin son iki yıla ait bütçe gerçekleştirmeleri ile izleyen iki yıla ait gelir ve gider tahminleri,
6. Mahallî idareler ve sosyal güvenlik kurumlarının bütçe tahminleri,

7. (Mülga: 22/12/2005-5436/10 md.)

8. Merkezî yönetim kapsamında olmayıp, merkezî yönetim bütçesinden yardım alan kamu idareleri ile diğer kurum ve kuruluşların listesi,

eklenir.

Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Sayıştay ile Düzenleyici ve denetleyici kurumlar, bütçelerini Eylül ayı sonuna kadar doğrudan Türkiye Büyük Millet Meclisine, bir örneğini de Maliye Bakanlığına gönderirler.

Merkezî yönetim bütçe kanun tasarisının görüşülmesi

Madde 19- Türkiye Büyük Millet Meclisi, merkezî yönetim bütçe kanun tasarisının metnini maddeler, gider ve gelir cetvellerini kamu idareleri itibarıyla görüşür ve bölümler halinde oylar. Merkezî yönetim bütçe kanunu malî yıl başından önce Resmî Gazetede yayımlanır.

Kamu yatırım programı, merkezî yönetim bütçe kanununa uygun olarak Kalkınma Bakanlığı tarafından hazırlanır ve anılan Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren on beş gün içinde Bakanlar Kurulu kararıyla Resmî Gazetede yayımlanır.

Zorunlu nedenlerle merkezî yönetim bütçe kanununun süresinde yürürlüğe konulamaması halinde, geçici bütçe kanunu çıkarılır. Geçici bütçe ödenekleri, bir önceki yıl bütçe başlangıç ödeneklerinin belirli bir oranı esas alınarak belirlenir. Geçici bütçe uygulaması altı ayı geçemez. Cari yıl bütçesinin yürürlüğe girmesiyle geçici bütçe uygulaması sona erer ve o tarihe kadar yapılan harcamalar ve girişilen yüklenmeler ile tahsil olunan gelirler cari yıl bütçesine dahil edilir.

Merkezî yönetim kapsamındaki kamu idarelerinin bütçelerindeki ödeneklerin yetersiz kalması halinde veya öngörülmeyen hizmetlerin yerine getirilmesi amacıyla, karşılığı gelir gösterilmek kaydıyla, kanunla ek bütçe yapılabilir.

Kamu yatırım projeleri

Madde 25- Kamu yatırım projeleri 19.6.1994 tarihli ve 540 sayılı Kanun Hükmünde Kararname, Yatırım Programı Hazırlama Rehberi ve ilgili diğer mevzuat hükümleri çerçevesinde hazırlanır, uygulanır ve izlenir.

Devlet Planlama Teşkilâtı Müsteşarlığı, merkezî yönetim kapsamındaki kamu idarelerinin yatırım programında yer alan proje ödeneklerinin belirlenmesi sürecinde, bütçe bütünlüğünün sağlanması açısından Maliye Bakanlığı ile işbirliği yapar.

(Ek fıkra: 29/6/2012-6338/12 md.) Millî Savunma Bakanlığı, Jandarma

Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığı bütçelerinin mal ve hizmet alım giderlerine ilişkin tertiplerinde yer alan savunma sektörü, altyapı, inşa, iskân ve tesisleriyle NATO altyapı yatırımlarının gerektirdiği inşa ve tesisler ve bunlara ilişkin kamulaştırmalar ile stratejik hedef planı içinde yer alan alım ve hizmetler, Kalkınma Bakanlığının vizesine bağlı olmayıp yılı yatırım programına ek yatırım cetvellerinde yer almaz.

Bu Kanuna ekli (III) sayılı cetvelde yer alan idarelerin yatırım nitelikli projelerine, bilgi için yılı yatırım programında yer verilir. Ayrıca, sosyal güvenlik kurumları ve mahallî idarelerin yatırımlarının uygulanması ve izlenmesine ilişkin usul ve esaslar Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığınca belirlenir.

Kamu yatırım projelerinin gerçekleştirme ve uygulama sonuçları, ilgili kamu idaresi tarafından izleyen yılın Mart ayı sonuna kadar bir rapor halinde Sayıştay Başkanlığına, Maliye Bakanlığına ve Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığına gönderilir.

Proje maliyeti, Yılı Programının Uygulanması, Koordinasyonu ve İzlenmesine Dair Bakanlar Kurulu Kararında belirlenecek sınırın üzerinde bulunan afetlerle ilgili olanlar hariç yeni kamu yatırım projesi tekliflerinden; fayda-maliyet veya maliyet-etkinlik analizleri ile çevresel analizleri içerecek şekilde yapılabilirlik etüdü bulunmayan ve Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı tarafından incelenerek yapılabilirliği onaylanmamış projeler yatırım programına alınmaz.

Madde 60- (Değişik: 22/12/2005-5436/7 md.)

Kamu idarelerinde aşağıda sayılan görevler, malî hizmetler birimi tarafından yürütülür:

1. İdarenin stratejik plan ve performans programının hazırlanmasını koordine etmek ve sonuçlarının konsolide edilmesi çalışmalarını yürütmek.
2. İzleyen iki yılın bütçe tahminlerini de içeren idare bütçesini, stratejik plan ve yıllık performans programına uygun olarak hazırlamak ve idare faaliyetlerinin bunlara uygunluğunu izlemek ve değerlendirmek.
3. Mevzuatı uyarınca belirlenecek bütçe ilke ve esasları çerçevesinde, ayrıntılı harcama programı hazırlamak ve hizmet gereksinimleri dikkate alınarak ödeneğin ilgili birimlere gönderilmesini sağlamak.
4. Bütçe kayıtlarını tutmak, bütçe uygulama sonuçlarına ilişkin verileri toplamak, değerlendirmek ve bütçe kesin hesabı ile malî istatistikleri hazırlamak.
5. İlgili mevzuatı çerçevesinde idare gelirlerini tahakkuk ettirmek, gelir ve alacaklarının takip ve tahsil işlemlerini yürütmek.
6. Genel bütçe kapsamı dışında kalan idarelerde muhasebe hizmetlerini yürütmek.
7. Harcama birimleri tarafından hazırlanan birim faaliyet raporlarını da esas alarak idarenin faaliyet raporunu hazırlamak.

8. İdarenin mülkiyetinde veya kullanımında bulunan taşınır ve taşınmazlara ilişkin icmal cetvellerini düzenlemek.

9. İdarenin yatırım programının hazırlanmasını koordine etmek, uygulama sonuçlarını izlemek ve yıllık yatırım değerlendirme raporunu hazırlamak.

10. İdarenin, diğer idareler nezdinde takibi gereken malî iş ve işlemlerini yürütmek ve sonuçlandırmak.

11. Malî kanunlarla ilgili diğer mevzuatın uygulanması konusunda üst yöneticiye ve harcama yetkililerine gerekli bilgileri sağlamak ve danışmanlık yapmak.

12. Ön malî kontrol faaliyetini yürütmek.

13. İç kontrol sisteminin kurulması, standartlarının uygulanması ve geliştirilmesi konularında çalışmalar yapmak.

14. Malî konularda üst yönetici tarafından verilen diğer görevleri yapmak.

(5018 sayılı KMYK : 2003)

3.2.2 Yatırım Genelgesi ve Eki Programı Hazırlama Rehberi

Yatırım Genelgesi ve Eki Yatırım Programı Hazırlama Rehberi Kalkınma Bakanlığı tarafından hazırlanır ve yatırım teklifleri hazırlanırken uyulması gereken genel ilkeleri, nesnel ve ölçülebilir standartları, hesaplama yöntemlerini, bunlara ilişkin olarak kullanılacak cetvel ve tablo örneklerini ve diğer bilgileri içerir.

Yatırım Programı Hazırlama Rehberi, Yatırım Programlarının hazırlanmasına ışık tutan ayrıntılı açıklama dökümanıdır. Yatırım Programı Tekliflerinin hazırlanması; Yatırım Programı Hazırlama Rehberini esas alarak, rehber ekinde yer alan ek formların ve tabloların doldurulması şeklinde olmaktadır.

3.2.2.1 Rehber Ekinde Yer Alanlar

Yatırım Programı Hazırlama Rehberinde;

- A. Amaç ve Kapsam
- B. Dönemi Yatırım Politikasının Genel Çerçevesi
- C. Dönemi Kamu Yatırım Politikasının Öncelikleri
- D. Yatırım programı Hazırlama Sürecinde Uyulacak Esaslar
- E. Ek Formlar
- F. Hazırlanacak Tablolar

yer almaktadır.

Yatırım Programı Hazırlama Rehberinde aşağıdaki ekler yer almaktadır.

EK -1 (PROJE MALİYETİ 5 MİLYON TL VE ÜZERİNDEKİ KAMU YATIRIM PROJESİ TEKLİFLERİ İÇİN FİZİBİLİTE RAPORU FORMATI)

A. YÖNETİCİ ÖZETİ (Proje ile ilgili bilgilerin ve fizibilite etüdü bulgularının özeti)

B. ANA RAPOR

1. İÇİNDEKİLER (içindekiler, tablo ve şekil listesi ile kısaltmalar)

2. GİRİŞ (raporun amacı, kapsamı ve organizasyonu, çalışma yöntemi, bulguların özeti, sonuçlar ve öneriler)

3. PROJENİN TANIMI VE KAPSAMI (projenin adı, amacı, türü, teknik içeriği, bileşenleri, büyüklüğü, uygulama süresi, uygulama yeri veya alanı, proje çıktıları, ana girdileri, hedef aldığı kitle ve/veya bölge, proje sahibi kuruluş ve yasal statüsü, yürütücü kuruluş)

4. PROJENİN ARKA PLANI

i. Sosyo-ekonomik Durum (genel, sektörel ve/veya bölgesel)

ii. Sektörel ve/veya Bölgesel Politikalar ve Programlar

iii. Kurumsal Yapılar ve Yasal Mevzuat (teşvik ve YİD mevzuatı gibi)

iv. Proje Fikrinin Kaynağı ve Uygunluğu

1. Projenin Sektörel ve/veya Bölgesel Kalkınma Amaçlarına (politika, plan ve programlar) Uygunluğu

2. Projenin Geçmiş, Yürüyen ve Planlanan Diğer Projelerle İlişkisi

3. Projenin İdarenin Stratejik Planı ve Performans Programına Uygunluğu

4. Proje Fikrinin Ortaya Çıkışı

5. Projeyle İlgili Geçmişte Yapılmış Etüt, Araştırma ve Diğer Çalışmalar

5. PROJENİN GEREKÇESİ

i. Ulusal ve Bölgesel Düzeyde Talep Analizi

- Talebi belirleyen temel nedenler ve göstergeler
- Talebin geçmişteki büyüme eğilimi
- Mevcut talep düzeyi hakkında bilgiler
- Mevcut kapasite ve geçmiş yıllar kapasite kullanım oranları

ii. Ulusal ve Bölgesel Düzeyde Gelecekteki Talebin Tahmini

- Bölgenin ekonomik büyüme senaryosu (hedef ve stratejiler) ve talep tahminleri ile ilişkisi
- Talebin gelecekteki gelişim potansiyeli ve talebin tahmini.
- Talep tahminlerine temel teşkil eden varsayımlar, çalışmalar ve kullanılan yöntemler (basit ekstrapolasyon, model vb.)

6. MAL VE/VEYA HİZMETLERİN SATIŞ-ÜRETİM PROGRAMI

i. Satış Programı

ii. Üretim Programı

iii. Pazarlama Stratejisi (fiyatlandırma, tanıtım ve dağıtım)

7. PROJE YERİ/UYGULAMA ALANI

i. Fiziksel ve coğrafi özellikler

- Coğrafi yerleşim
- İklim (yağış oranı, nem, sıcaklık, rüzgar vb.)
- Toprak ve arazi yapısı ile ilgili bilgiler
- Bitki örtüsü
- Su kaynakları
- Diğer doğal kaynaklar

ii. Ekonomik ve Fiziksel Altyapı (hammadde kaynaklarına erişilebilirlik, ulaşım ve haberleşme sistemi, su-elektrik-doğal gaz şebekeleri, arazi kullanımı, yan sanayi, dağıtım ve pazarlama olanakları vb.)

iii. Sosyal Altyapı (nüfus, istihdam, gelir dağılımı, sosyal hizmetler, kültürel yapı)

iv. Kurumsal Yapılar

v. Çevresel Etkilerin Ön-değerlendirmesi

vi. Alternatifler, Yer Seçimi ve Arazi Maliyeti (kamulaştırma bedeli)

8. TEKNİK ANALİZ VE TASARIM

i. Kapasite Analizi ve Seçimi

ii. Alternatif Teknolojilerin Analizi ve Teknoloji Seçimi

- iii. Seçilen Teknolojinin Çevresel Etkileri, Koruma Önlemleri ve Maliyeti
- iv. Teknik Tasarım (süreç tasarımı, makine-donanım, inşaat işleri, arazi düzenleme, yerleşim düzeni, iller bazında dağılım vb.)
- v. Yatırım Maliyetleri (inşaat, makine-donanım, il bazında dağılımı vb.)

9. PROJE GİRDİLERİ

- i. Girdi İhtiyacı (ham ve yardımcı maddeler)
- ii. Girdi Fiyatları ve Harcama Tahmini

10. ORGANİZASYON YAPISI, YÖNETİM VE İNSAN KAYNAKLARI

- i. Kuruluşun Organizasyon Yapısı ve Yönetimi
- ii. Organizasyon ve Yönetim Giderleri (genel giderler vb.)
- iii. İnsan gücü İhtiyacı ve Tahmini Giderler

11. PROJE YÖNETİMİ VE UYGULAMA PROGRAMI

- i. Proje Yürütücüsü Kuruluşlar ve Teknik Kapasiteleri
- ii. Proje Organizasyonu ve Yönetim (karar alma süreci, yapım yöntemi vb.)
- iii. Proje Uygulama Programı (Termin Planı)

12. İŞLETME DÖNEMİ GELİR VE GİDERLERİ

- i. Üretimin ve/veya Hizmetin Fiyatlandırılması
- ii. İşletme Gelir ve Giderlerinin Tahmin Edilmesi

13. TOPLAM YATIRIM TUTARI VE YILLARA DAĞILIMI

i. Toplam Yatırım Tutarı (*iç ve dış para olarak*)

1. Arazi Bedeli (kamulaştırma giderleri)

2. Sabit Sermaye Yatırımı

- Etüt-Proje, Mühendislik ve Kontrollük Giderleri
- Lisans, Patent, Know-How vb. Giderleri
- Arazi Düzenleme ve Geliştirme Giderleri (peyzaj vb.)
- Hazırlık Yapıları (şantiye vb.)
- İnşaat Giderleri (toprak işleri, altyapı, üstyapı, sanat yapıları vb.)
- Çevre Koruma Giderleri
- Ulaştırma Tesislerine İlişkin Giderler
- Makine-donanım giderleri
- Taşıma, Sigorta, İthalat ve Gümrükleme Giderleri
- Montaj Giderleri
- Taşıt Araçları
- Genel Giderler
- İşletmeye Alma Giderleri
- Beklenmeyen Giderler

3. Yatırım Dönemi Faizleri

4. İşletme Sermayesi

ii. Yatırımın Yıllara Dağılımı

14. PROJENİN FİNANSMANI

i. Yürütücü ve İşletmeci Kuruluşların Mali Yapısı

ii. Finansman Yöntemi (özkaynak, dış kredi, hibe, YİD vb.)

iii. Finansman Kaynakları ve Koşulları

iv. Finansman Maliyeti

v. Finansman Planı

15. PROJE ANALİZİ

i. FİNANSAL ANALİZ

1. Finansal Tablolar ve Likidite Analizi

2. İndirgenmiş Nakit Akım Tablosu

3. Finansal Fayda-Maliyet Analizi (NBD, İKO vb.)

4. Devlet Bütçesi Üzerindeki Etkisi

ii. EKONOMİK ANALİZ

1. Ekonomik Maliyetler

2. Ekonomik Faydalar

3. Ekonomik Fayda-Maliyet Analizi (ENBD, EİKO vb.)

4. Maliyet Etkinlik Analizi (karşılaştırmalı birim üretim ve yatırım maliyeti)

5. Projenin Diğer Ekonomik Etkileri (katma değer etkisi vb.)

iii. SOSYAL ANALİZ

1. Sosyal Fayda-Maliyet Analizi
2. Sosyo-kültürel Analiz (katılımcılık, cinsiyet etkisi vb.)
3. Projenin Diğer Sosyal Etkileri (istihdama katkı vb.)

iv. BÖLGESEL ANALİZ

1. Projenin bölgesel düzeydeki doğrudan ve dolaylı etkileri

v. DUYARLILIK ANALİZİ

vi. RİSK ANALİZİ

16. EKLER

- i. Çevresel Etki Değerlendirme (ÇED) Raporu
- ii. Diğer Destek Etütler (rezerv etüdü, zemin etüdü vb)

EK-2 (FİZİBİLİTE RAPORU HAZIRLANMASI GEREKMEYEN (*) KAMU YATIRIM PROJESİ TEKLİFLERİ İÇİN PROJE TEKLİF FORMU)

1. PROJE TANIMLAMA BİLGİLERİ

- Adı:
- Yeri:
- Sektörü:
- Projenin Türü:

- Projeyi Yürütecek Kurum/Kuruluş:
- Projenin Geliştirilmesinden Sorumlu Kişi (adı, görevi, telefonu, e-posta adresi):

- Proje Fikrini Öneren Kurum/Kuruluş (adı, adresi, telefonu ve faksı):

2. PROJENİN GEREKÇESİ, AMACI VE HEDEFLERİ

- Projenin Gerekçesi (neden ihtiyaç duyulduğu):
- Projenin Hedef Aldığı Kesim ve Etkileyeceği Diğer Taraflar:
- Projenin Genel Amacı:
- Projenin Hedefleri:
- Projenin İstihdama Katkısı:

3. PROJE FİKRİNİN KAYNAĞI ve DAYANAKLARI

- Projenin İlişkili Olduğu ve/veya Dayandığı Plan, Program, İdare Stratejik Planı, Performans Programı, Proje ve Etütler:
- Proje Fikrinin Geliştirilmesinde Uygulanan Yöntem: (ihtiyaç analizi, sorun analizi, olanak etüdü-fırsat analizi, diğer)
- Proje İle İlgili Valilik Görüşü

4. PROJE İLE İLGİLİ AYRINTILI BİLGİLER

- Beklenen Sonuçları/Çıktıları:
- Projenin Bileşenleri (Proje Kapsamında Gerçekleştirilecek Faaliyetler ve Proje Uygulanırken Kullanılacak Yöntem/Yöntemler):

- Girdi İhtiyacı (insan gücü, organizasyon, teknik yardım vb.)
- Proje Maliyeti (iç ve dış para olarak):
- Yatırım Sonrası Gelir ve Giderler:
- Öngörülen Finansman Kaynakları (AB hibesi, kurum bütçesi, genel bütçe vb.):

- Projenin Uygulama Planı (başlama-bitiş tarihleri vb.):
- Projenin Dayandığı Varsayımlar ve Karşılaşabileceği Riskler:
- Projenin Yapılabilirliği ve Sürdürülebilirliği:

EK: Keşif Özeti

** Rehberin 26. maddesi kapsamındaki projeler için hazırlanacaktır.*

**EK-3 (İDARİ HİZMET BİNASI PROJELERİ İÇİN GEREKÇE RAPORU
FORMATI)**

KURULUŞUN ADI :

PROJENİN ADI :

1. KURUMSAL BİLGİLER

• Yeni Hizmet Binasını Kullanacak Birim / Birimlerin Organizasyon Yapısı:

- Çalışan Personel Sayısı:

- Hizmetten Yararlanan Ziyaretçi Sayısı (Günlük ortalama):
- Personel ve Hizmetten Yararlanan Ziyaretçi Sayısında Beklenen

Gelişmeler:

2. KULLANILAN MEVCUT HİZMET BİNASI İLE İLGİLİ BİLGİLER

- Bulunduğu Arsanın Yüzölçümü (m2) :
- Bina Sahiplik Durumu :
Tahsisli Kiralık Mülkiyet Diğer:.....
- Kiralık İse Yıllık Kira Bedeli :
- Yapı Cinsi :
- Bina Kat Adedi :
- Toplam Kapalı Alan (m2) :
- Binanın Yapım Yılı :
- Son 10 Yılda Yapılan Onarımların Yılları ve Maliyetleri :
- Yıllık Ortalama İşletme Giderleri (Elektrik, Su, Isınma vb.) :
- Tahliye Sonrası Arsa ve Binanın Değerlendirilme Şekli (Kiralık

Değilse) :

3. YAPIMI PLANLANAN YENİ BİNA İLE İLGİLİ BİLGİLER

A) ARSA

- Arsanın Seçiminde Dikkate Alınan Hususlar:

- Arsanın Yüzölçümü (m²):
- Arsanın Yeri / Konumu: (İl, İlçe, Mahalle, Şehir İçi, Şehir Dışı vs.)
- Arsanın Temin Edilme Yolu:
- Arsanın Kamulaştırma Maliyeti (Varsa):
- Şehir İmar Planına Uygunluğu:
- Ulaşım İmkânları:
- Altyapı, Peyzaj ve Çevre Düzenleme İhtiyaçları ile Maliyeti:

B) HİZMET BİNASI

- Toplam Kapalı Alan (m²) :
- Toplam Ofis Alanı (m²) :
- Yapı Tahmini Maliyeti :
- Yapı Birim Maliyeti (TL/m²) :

C) PROJE İÇERİSİNDE YER ALACAK EK TESİSLER

(Eğitim Tesisi, Sosyal Tesis vb.)

- Ek Tesislerin Kullanım Amaçları :
- Ek Tesislerin Kullanım Alanları ve Maliyeti :

4. PROJEYE YÖNELİK GENEL DEĞERLENDİRME

(Mevcut Hizmet Binasının Yetersiz Kaldığı Hususlar, Kuruluşun Geleceğe Dönük İhtiyaçları, Önerilen Projenin Mevcut ve Gelecekteki İhtiyaçları Karşılama Durumu, vb. Değerlendirmeler)

5. PROJENİN UYGULANMASI İLE İLGİLİ BİLGİLER

- Proje Toplam Maliyeti (**):

(Arşanın kamulaştırılması, bina ve ek tesislerin yapımı, altyapı, peyzaj ve çevre düzenleme işleri)

- Finansman Kaynakları :

Kurum Bütçesi Genel Bütçe Diğer:

- Projenin Uygulama Planı (Başlama-Bitiş Tarihleri):

• Projenin Geliştirilmesinden Sorumlu Kişi/Kişiler (adı, soyadı, görevi, telefonu, e-posta adresi):

- Projeyi Yürütecek Olan Kuruluş:

EKLER :

- İhtiyaç Programı
- Keşif Özeti
- Projeyi Yürütecek Olan Kuruluşun Proje İle İlgili Görüşü *

* Çevre ve Şehircilik Bakanlığı veya TOKİ tarafından yürütülecek olan projeler için temin edilecektir.

** Proje Toplam Maliyetine KDV dahildir.

EK-4 (ARAŞTIRMA DESTEK PROGRAMI YAPILABİLİRLİK RAPORU FORMATI PROGRAMIN TANIMI VE KAPSAMI)

- Programın Adı

- Programın Türü
- Programın Bileşenleri
- Uygulama Süresi
- Program Paydaşları
 - Program sahibi kuruluş
 - Hedef kitle ve/veya bölge
 - Diğer paydaşlar
 - Paydaşların görev ve katkıları

1. PROGRAMIN ARKA PLANI

- Programın Dayandığı Politikalar ve Programlar (sektörel ve/veya bölgesel)
- Kurumsal Yapılar ve Yasal Mevzuat (teşvik, izleme vb.)
- Programın Geçmiş, Yürüyen ve Planlanan Diğer Program ve Projelerle İlişkisi
- Program Fikrinin Kaynağı
- Programla İlgili Geçmişte Yapılmış Etüt, Araştırma ve Diğer Çalışmalar
- Diğer Ülke Politika ve Programlarıyla Karşılaştırma

2. PROGRAMIN GEREKÇESİ, AMACI VE HEDEFLERİ

- Programın Gerekçesi (ihtiyaçlar, gelecek öngürüsü, sorunlar vb.)
- Programın Amacı
- Programın Hedefleri (somut ve ölçülebilir)

3. PROGRAMIN UYGULAMA STRATEJİSİ VE ÖNCELİKLERİ

4. PROGRAMIN ÇIKTILARI ve BEKLENEN ETKİLERİ

- Programın Kısa Vadeli Çıktıları
- Programın Etkileri (orta ve uzun vadedeki ekonomik, sosyal ve kültürel etkileri)

5. PROGRAM YÖNETİMİ VE UYGULAMA PROGRAMI

- Kuruluşun Organizasyon Yapısı ve Yönetimi
- Program Organizasyonu ve Yönetim (karar alma, analiz, önceliklendirme ve seçim süreçleri vb.)
- Uygulama Planı (Termin)
- İzleme ve Değerlendirme Sistemi

6. PROGRAMIN MALİYETİ VE FİNANSMANI

- Öngörülen Toplam Harcama
- Öngörülen Harcama Planı
- Programın Finansmanı (Genel Bütçe, AB, vb.)

EK-5 (DEVAM ETMEKTE OLAN ARAŞTIRMA - GELİŞTİRME PROJELERİ BİLGİ FORMU=

- Kuruluşun Adı :
- Projenin Adı :

- Başlama – Bitiş Tarihleri :
- Proje Yürütücüsü :
- Proje Kapsamında Bugüne Kadar Gerçekleştirilen Faaliyetler:

Yapılan tüm faaliyetler, gerçekleştirme zamanı ve harcama miktarları ile birlikte ayrıntılı olarak ortaya konacaktır. Planlanandan farklı şekilde gerçekleşen her gelişme ve bununla ilgili tedbir ve öngörüler detaylı bir şekilde gerekelendirilecektir.

2014 Yılı İhtiyacı ve Gerekçesi*...:

2015 Yılı İhtiyacı ve Gerekçesi*...:

2016 Yılı İhtiyacı ve Gerekçesi*...:

** Gerekelendirme kapsamında, projenin bir önceki yılın Yatırım Programında yer alan toplam bütçesi ve faaliyetlerin kapsamı esas alınarak, dolar kuru ve benzeri elde olmayan sebeplerle oluşan ilave ödenek artışı veya süre uzatımı ihtiyaçları ortaya konacaktır. Proje faaliyetlerinin kapsamına ekleme yapılmasına yönelik öneriler sadece son yılına ulaşmış projeler için, zorunlu olduğu durumlarda, makul ölçülerde ve ayrıntılı olarak gerekelendirilerek yapılabilecektir.*

EK-6 (ARAŞTIRMA DESTEK PROGRAMLARI İZLEME FORMU)

1. Programın Adı
2. Programın Genel Nitelikleri
 - 3.1. Yürütücü kurum, hedef kitlesi, süresi ve bütçe bilgileri
 - 3.2. Desteklenen proje sayısı (program başladığından beri, yıllar itibariyle)

3.3. Desteklenen projelerin nitelikleri (ortalama süre, bütçe, destekleme oranı, teknolojik alanlara göre dağılımı, özel sektör projeleri ise sanayi sektörlerine ve firma büyüklüğüne göre dağılımı)

3.4. Desteklenen projelerde teknolojik açıdan başarı oranı

3.5. Program için belirlenen spesifik hedefler ve bu hedeflere ulaşma yolunda sağlanan ilerleme

3. Programın bilimsel ve teknolojik yeteneklerin güçlendirilmesine etkileri nelerdir?

3.6. Makale sayısı, patent, ödül vb. istatistiklere katkısı

3.7. Atıf sayısı istatistiklerine katkısı

3.8. Program aracılığı ile üretilen bilimsel çıktılardan (makale, patent vs.) özel sektörün faydalanma düzeyi

4. İnsan gücünün geliştirilmesine etkileri

4.1. Program kapsamında desteklenen projeler sayesinde yetiştirilen araştırmacıların toplam sayısı, bu araştırmacıların alanlara göre dağılımı

4.2. Yurtdışında görev yapmakta iken kalıcı veya geçici süre faydalanılan yerli ve yabancı araştırmacı sayısı

4.3. Projelerde görev alanlar içinde kariyerine araştırmacı olarak devam edenlerin sayısı ve oranı nedir? Bu kişiler arasında ne kadarı akademisyen olarak görev almıştır? Özel sektöre araştırmacı olarak geçiş yapanların sayısı ve oranı nedir? Ne kadarı yurtdışında kariyerine devam etmiştir?

5. Yönlendirme ve koordinasyona etkileri

5.1. Desteklenen projelerin ne kadarı birden fazla sanayi ortağını, ne kadarı

sanayi-üniversite işbirliğini içermektedir? Yurtdışı ortaklıkların oranı nedir?

5.2. Akademik nitelikli araştırma projeleri sonucu elde edilen “sonuçlar” sayesinde özel sektörle ortaklık kurulmasını sağlayan proje sayısı ne düzeydedir?

6. Desteklenen firmalar üzerindeki etkileri

6.1. Projeler kapsamında firmalarda kaç Ar-Ge elemanının araştırma yeteneği artırılmıştır ve ne kadarı projeler nedeniyle ilk olarak istihdam edilmiştir?

6.2. Teknolojik açıdan başarılı olan projeler hangi oranda ticarileştirilebilmiştir? Toplam yeni ve iyileştirilmiş ürün sayısı kaçtır? Patent, faydalı model, vb. ne düzeydedir?

EK-7 (KALKINMADA ÖNCELİKLİ YÖRELER LİSTESİ)

EK-8 (BÖLGESEL GELİŞME PLANLARI KAPSAMINDAKİ İLLER LİSTESİ)

EK-9 (DÜZEY 2 (İBBS- 2) İSTATİSTİKİ BÖLGE BİRİMLERİ KAPSAMINDA YER ALAN İLLER)

EK-10 (GENEL BÜTÇE KAPSAMINDAKİ KAMU İDARELERİ (I SAYILI CETVEL) 2014-2016 DÖNEMİ ÖDENEK TEKLİF TAVANLARI)

EK-11 (ÖZEL BÜTÇE KAPSAMINDAKİ KAMU İDARELERİ (II SAYILI CETVEL) 2014-2016 DÖNEMİ ÖDENEK TEKLİF TAVANLARI)

EK-12 (DÖNER SERMAYELİ KURULUŞLARIN 2014-2016 DÖNEMİ ÖDENEK TEKLİF TAVANLARI)

EK-13 (KİT'LERİN 2014-2016 DÖNEMİ ÖDENEK TEKLİF TAVANLARI)

EK-14 (ÖZELLEŞTİRME KAPSAMINDAKİ KURULUŞLARIN 2014-2016 DÖNEMİ ÖDENEK TEKLİF TAVANLARI (*))

EK-15 (SOSYAL GÜVENLİK KURULUŞLARININ 2014-2016 DÖNEMİ ÖDENEK TEKLİF TAVANLARI)

EK-16 (İLLER BANKASININ 2014-2016 DÖNEMİ ÖDENEK TEKLİF TAVANLARI)

HAZIRLANACAK TABLOLAR

Tablo-1: 2014-2016 DÖNEMİ YATIRIM TEKLİFLERİ ÖZET TABLOSU

KURULUŞ :

2014 Yılı Fiyatlarıyla, Bin TL

SEKTÖRÜ/ ALT SEKTÖRÜ	PROJE SAYISI	PROJE TUTARI	2013 SONUNA KADAR TAHMİNİ KÜMÜLATİF HARCAMA	2014 YILI YATIRIM TEKLİFİ				2015 YILI YATIRIM TEKLİFİ (Toplam)	2016 YILI YATIRIM TEKLİFİ (Toplam)
				ETÜD-PROJE İŞLERİ	DEVAM EDEN PROJELER	YENİ PROJELER	TOPLAM		
TOPLAM									

Tablo-2: YATIRIM PROJELERİ LİSTESİ

SEKTÖR :

KURULUŞ :

2014 Yılı Fiyatlarıyla, Bin TL

PROJE NO	PROJE ADI	YER (İL VE İLÇE)	KARAKTERİSTİK	İŞİN BAŞLAMA / BİTİŞ TARİHİ	PROJE TUTARI			2013 SONUNA KADAR TAHMİNİ KÜMÜLATİF HARCAMA			2014 YATIRIMI			2015 YATIRIMI			2016 YATIRIMI		
					DIŞ		TOPLAM	DIŞ		TOPLAM	DIŞ		TOPLAM	DIŞ		TOPLAM	DIŞ		TOPLAM
					KREDİ	ÖZKAYNAK		KREDİ	ÖZKAYNAK		KREDİ	ÖZKAYNAK		KREDİ	ÖZKAYNAK		KREDİ	ÖZKAYNAK	
(KURULUŞ) TOPLAMI																			
ETÜD-PROJE İŞLERİ TOPLAMI																			
a) 2014'te Bitenler																			
b) 2014'ten Sonraya Kalanlar																			
DEVAM EDEN PROJELER TOPLAMI																			
a) 2014'te Bitenler																			
b) 2014'ten Sonraya Kalanlar																			
YENİ PROJELER TOPLAMI																			
a) 2014'te Bitenler																			
b) 2014'ten Sonraya Kalanlar																			

NOT : - "Özkaynak" bölümüne yatırım için kuruluşun iç kaynaklardan (dış kredi olmayan) karşıladığı dış harcama yazılacaktır.

- 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu kapsamında sarı ihalesi yapılan projeler ve 2014-2016 döneminde bu projeler için taahhüt edilen ödemeler dipnot ile belirtilecektir.

Tablo-3: GAP, DAP, KOP ve DOKAP KAPSAMINDAKİ YATIRIM PROJELERİ LİSTESİ (*)

SEKTÖR :

KURULUŞ :

2014 Yılı Fiyatlarıyla, Bin TL

Sıra No	PROJE NO	PROJE ADI	YER (İL VE İLÇE)	KARAKTERİSTİK	İŞİN BAŞLAMA / BİTİŞ TARİHİ	2014 YATIRIMI			2015 YATIRIMI			2016 YATIRIMI		
						DIŞ		TOPLAM	DIŞ		TOPLAM	DIŞ		TOPLAM
						KREDİ	ÖZKAYNAK		KREDİ	ÖZKAYNAK		KREDİ	ÖZKAYNAK	
(KURULUŞ) TOPLAMI														
		<i>GAP Kapsamında Tahsis Edilen Ödenek (Kuruluş Toplamı)</i>												
		<i>DAP Kapsamında Tahsis Edilen Ödenek (Kuruluş Toplamı)</i>												
		<i>KOP Kapsamında Tahsis Edilen Ödenek (Kuruluş Toplamı)</i>												
		<i>DOKAP Kapsamında Tahsis Edilen Ödenek (Kuruluş Toplamı)</i>												
1.														
		<i>GAP Kapsamında Tahsis Edilen Ödenek (1. Proje İçin)</i>												
		<i>DAP Kapsamında Tahsis Edilen Ödenek (1. Proje İçin)</i>												
		<i>KOP Kapsamında Tahsis Edilen Ödenek (1. Proje İçin)</i>												
		<i>DOKAP Kapsamında Tahsis Edilen Ödenek (1. Proje İçin)</i>												
2.														
		<i>GAP Kapsamında Tahsis Edilen Ödenek (2. Proje İçin)</i>												
		<i>DAP Kapsamında Tahsis Edilen Ödenek (2. Proje İçin)</i>												
		<i>KOP Kapsamında Tahsis Edilen Ödenek (2. Proje İçin)</i>												
		<i>DOKAP Kapsamında Tahsis Edilen Ödenek (2. Proje İçin)</i>												
3.														
		<i>GAP Kapsamında Tahsis Edilen Ödenek (3. Proje İçin)</i>												
		<i>DAP Kapsamında Tahsis Edilen Ödenek (3. Proje İçin)</i>												
		<i>KOP Kapsamında Tahsis Edilen Ödenek (3. Proje İçin)</i>												
		<i>DOKAP Kapsamında Tahsis Edilen Ödenek (3. Proje İçin)</i>												

(*) : GAP, DAP, KOP ve DOKAP kapsamındaki her bir proje için toplam ödenekler projenin ilk satırında belirtilecektir.

(Not) Sermaye Gideri, Sermaye Transferi ve Borç Verme tertiplerinden her birisi için bu tablo ayrıca doldurulacaktır.

Tablo- 4: 2014 YILI YATIRIM TEKLİFLERİNİN STRATEJİK PLAN VE PERFORMANS PROGRAMI İLE İLİŞKİSİ

SEKTÖR :

KURULUŞ :

PROJE NO	PROJE ADI	PROJENİN İDARE STRATEJİK PLANI VE PERFORMANS PROGRAMINDA İLİŞKİLİ OLDUĞU		
		AMAÇ ^{1,2}	HEDEF ^{1,2}	PERFORMANS HEDEFİ ^{1,2}

(1) 2014 yılı yatırım tekliflerinin stratejik plan ve 2014 yılı performans programında yer alan ilgili amaç, hedef ve performans hedefi numaraları/kodları gösterilecektir.

(2) Bir yatırım projesi birden fazla stratejik amaç ve hedefle ilişkili olabilir. Bu durumda ilgili tüm amaç ve hedefler belirtilecektir.

Tablo-6 : İDAME VE YENİLEME YATIRIMLARI

SEKTÖR :

KURULUŞ :

2014 Yılı Fiyatlarıyla, Bin TL

İŞİN TÜRÜ	TUTARI		AÇIKLAMALAR
	DIŞ	TOPLAM	

Tablo- 7: PROJE İZLEME FORMU

SEKTÖR									
PROJE SAHİBİ KURULUŞ									
PROJENİN;									
ADI									
NUMARASI									
YERİ									
BAŞLAMA/BİTİŞ TARİHİ									
KARAKTERİSTİĞİ									
YATIRIMIN YILLAR İTİBARIYLA GELİŞİMİ (Cari Fiyatlarla, Bin TL)									
YILLAR	PROJE TUTARI		PROGRAM ÖDENEĞİ		REVİZE ÖDENEK		HARCAMA		GERÇEKLEŞME YÜZDESİ (*)
	DIŞ	TOPLAM	DIŞ	TOPLAM	DIŞ	TOPLAM	DIŞ	TOPLAM	
PROGRAMA GİRİŞ YILI									
2002									
2003									
2004									
2005									
2006									
2007									
2008									
2009									
2010									
2011									
2012									
2013									

(*) GERÇEKLEŞME YÜZDESİ = (HARCAMA / PROGRAM ÖDENEĞİ)*100 olarak verilecektir.

Tablo-8: HALEN İŞLEMDE OLAN DIŞ PROJE KREDİLERİ

2014 Yılı Fiyatlarıyla, Bin TL

Sektörü :			
Kuruluş :			
P R O J E N İ N	Adı		
	Numarası		
	Yeri		
	Tutarı	Dış	
		Toplam	
	Başlama/Bitiş Tarihi		
	Karakteristiği		
		Bin \$	
Krediyi Veren Ülke veya Kuruluş:			
K R E D İ N İ	Başlama/Yürürlük Tarihi		
	Türü		
	Tutarı		
	Vadesi/Ödemesiz Dönemi		
	Faiz Oranı		
	Kredi Anlaşmasında Belirtilmiş İse İçpara/Kredi Oranı		
	Kredi Anlaşmasında Belirtilen Kullanım Dilimleri	<u>2002</u> <u>2003</u> <u>2004</u> <u>2005</u> <u>2006</u> <u>2007</u> <u>2008</u> <u>2009</u> <u>2010</u> <u>2011</u> <u>2012</u> <u>2013</u> <u>2014</u> <u>2015</u> <u>2016</u>	
Kullanılan kısmının Yıllara Göre Dağılımı	<u>2002</u> <u>2003</u> <u>2004</u> <u>2005</u> <u>2006</u> <u>2007</u> <u>2008</u> <u>2009</u> <u>2010</u> <u>2011</u> <u>2012</u> <u>2013</u>		
Kullanılacak kısmının Yıllara Göre Dağılımı	<u>2014</u> <u>2015</u> <u>2016</u>		
2014'te Ana Para Geri Ödeme Tutarı			
2014'te Ödenecek Faiz Tutarı			
Projenin Son Durumu, Darboğazları ve Çözüm Önerileri			

Tablo-9: DIŞ KREDİ SAĞLANMASI İSTENEN PROJELER

2014 Yılı Fiyatlarıyla, Bin TL

Sektör :					
Kuruluş :					
P R O J E N İ N	Adı				
	Numarası				
	Yeri				
	Tutarı	Dış			
		Toplam			
	Yılı Ödeneği		2014	2015	2016
		Dış			
		Toplam			
	Başlama/Bitiş Tarihi				
	Karakteristiği				
Son Durumu					
		Bin \$			
Kredinin Kullanım Amacı					
Toplam Kredi İhtiyacı					
- Temin Edilen					
- Talep Edilen					
Uygun Dış Kredi Alternatifleri					
Düőünceler					

Tablo-11: 2014-2016 DÖNEMİ TAHMİNİ TAŞIT ALIM BEDELLERİ LİSTESİ

Tablo-12: KAMULAŞTIRMA HARCAMALARININ PROJE BAZINDA DAĞILIMI

SEKTÖR :

KURULUŞ :

2014 Yılı Fiyatlarıyla, Bin TL

PROJE NO	PROJE ADI	YER (İL VE İLÇE)	KARAKTERİSTİK	BAŞLAMA / BİTİŞ TARİHİ	KAMULAŞTIRMA TOPLAMI	2012 SONUNA KADAR TAHMİNİ KÜMÜLATİF KAMULAŞTIRMA HARCAMASI	KAMULAŞTIRMA TEKLİFİ		
							2014	2015	2016
(KURULUŞ) TOPLAMI									
DEVAM EDEN PROJELER									
YENİ PROJELER									

Tablo-13: KAMU SABİT SERMAYE YATIRIM VE DIŞ PARA DEFLATÖRLERİ

Tablo-14: KAMU-ÖZEL İŞBİRLİĞİ YÖNTEMİ İLE YAPILAN VEYA YAPILMASI DÜŞÜNÜLEN PROJELER

(2014 Yılı Fiyatlarıyla, Bin TL)

Projenin Adı	Yeri	Karakteristiği	Proje Tutarı	Uygulanan/Uygulanması Düşünülen Yöntem (*)

(*) Yap-İşlet, Yap-İşlet-Devret, Yap-Kirala, İşletme Hakkı Devri vs.

(KB, 2012/1 sayılı 2013-2015 Dönemi Yatırım Programı Hazırlıkları Genelgesi ve
Eki 2013-2015 Dönemi Yatırım Programı Hazırlama Rehberi)

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. TÜRKİYE’DE YATIRIM PROGRAMININ UYGULANMASI SÜRECİ

4.1 GENEL OLARAK

Kamu kuruluşları, Yatırım Programı Hazırlama Esasları çerçevesinde proje bazında yatırım ve yatırımla bağlantılı kamulaştırma tekliflerini hazırlayarak Kalkınma Bakanlığı’na gönderirler. Yeni proje önerileri için ilgili fizibilite raporları ve proje teklif formları da Kalkınma Bakanlığı’na iletilir. Yatırım Programı Yüksek Planlama Kurulu tarafından onaylanıp Bakanlar Kurulu Kararı eki olarak Resmi Gazetede yayınlanmak suretiyle işlerlik kazanır.

Kalkınma Bakanlığı tarafından hazırlanan Yatırım Programı ile kamu yatırım projelerine bu hedef ve politikalarla uyumlu olarak sektörler, kuruluşlar ve bütçe türleri itibariyle kaynak tahsisi yapılır.

Yılı Programının uygulanmasına dair esasların BKK ile Resmi Gazete’de yayımlanması ve ekinde yılı yatırım programının yayımlanması ile tüm kurumlar ve projelere ait ödenekler kesinleşmiş olur.

5018 sayılı KMYK’nun “Kamu Yatırım Projeleri” başlıklı 25 inci maddesinde, kamu yatırım projelerinin 16.6.1994 tarihli ve 540 sayılı KHK, yatırım

programı hazırlama rehberi ve ilgili diğerk mevzuat hükümleri çerçevesinde hazırlanarak uygulanacağı ve izleneceğı belirtilmiştir.

Yıllık Programların uygulanması “Yıllık Programın Uygulanması, Koordinasyonu ve İzlenmesine Dair” Bakanlar Kurulu Kararnamesi uyarınca olmaktadır. (Erkan, 1999 : 13)

4.2 İLGİLİ MEVZUAT ÇERÇEVESİNDE YILI YATIRIM PROGRAMININ UYGULANMASI İŞ VE İŞLEMLERİ

Yılı yatırım programında yapılması gereken değışiklikler (ek ödenek, projeler arası aktarma, programdan proje çıkarma veya ekleme, projenin parametrelerinde yapılacak diğerk değışiklikler) Resmi Gazete’de yayımlanan “Yılı Programının Uygulanması, Koordinasyonu ve İzlenmesine Dair Karar” da yer alan hükümler uyarınca; ilgili Bakanın, Kalkınma Bakanlığının, YPK’ nın veya Bakanlar Kurulunun onayı ile belirlenir.

Aşağıda “Yılı Yatırım Programının Uygulanması, Koordinasyonu ve İzlenmesine Dair Karar” da yer alan hükümler uyarınca kamu idareleri tarafından yıl içinde yapılan değışikliklere yer verilmiştir.

MADDE 4- (1) Programın uygulanmasında, yatırımların, bütçeler ile programlarda değışiklik ve aktarma yapılmayacak şekilde gerçekleştirilmesi ve

sektörler arası dengelerin bozulmaması temel ilkedir.

(2) 2013 Yılı Yatırım Programında yer almayan herhangi bir proje için harcama yapılamaz. Proje ödenekleri yatırım ile ilgili olmayan amaçlar için kullanılamaz. Proje ödenekleri arasında bu Kararda belirtilen esaslar dışında aktarma yapılamaz.

(3) 2013 Yılı Yatırım Programı uygulamalarında Dokuzuncu Kalkınma Planı, Orta Vadeli Program (2013-2015) ve 2013 Yılı Programının öncelikleri esas alınır.

(4) Yıllık Programda yer alan finansman ihtiyacının inşaat mevsimi de dikkate alınarak zamanında karşılanması ve gerekli kaynağın harcama programlarına uygun olarak kuruluşlara intikali için gerekli tedbirler Maliye Bakanlığı ve Hazine Müsteşarlığı tarafından alınır.

Toplu projeler ve toplulaştırılmış projeler

MADDE 5- (1) 2013 Yılı Yatırım Programında yer alan toplu ve toplulaştırılmış projelerde detay programların tespitinde aşağıdaki hükümlere uyulur:

a) Toplu projeler:

1) Toplu projelerin detay programlarının belirlenmesi ve yıl içi revizyonları, kuruluşun bağlı veya ilgili olduğu bakanın, üniversitelerde rektörün ve diğer kurumlarda kurum üst yöneticisinin onayıyla yapılır. Detay programlara ait bilgiler, Yatırım Programının Resmî Gazete’de yayımlanmasını ve revizyonları müteakip 30 gün içinde Kalkınma Bakanlığına bildirilir.

b) Toplulaştırılmış projeler:

1) Tadat edilmeyen toplulaştırılmış proje yürüten kuruluşlar, alt proje seçimi ve denek tahsisinde uyacakları usul ve esasları belirler ve internet sitelerinin ana sayfalarında ilan ederler. Bu usul ve esaslara göre belirlenen alt projeler ve denekleri Yatırım Programının Resmî Gazete’de yayımlanmasını müteakip kuruluşun bağlı veya ilgili olduğu bakan, üniversitelerde rektör ve diğer kurumlarda kurum üst yöneticisi tarafından onaylanır. Belirlenen alt projelerin parametreleri en geç Şubat ayı sonuna kadar Kalkınma Bakanlığının web tabanlı Proje Bilgi Sistemine girilir, aynı anda bakanlığın/kuruluşun/niversitenin kendi internet sitesinde yayımlanır ve gerekçeleri ile birlikte yazılı olarak Kalkınma Bakanlığına bildirilir. Yatırım Programında müstakil proje olarak yer alması gereken projelerin toplulaştırılmış proje kapsamında bildirilmesi durumunda Kalkınma Bakanlığı söz konusu alt projenin ilgili detay programdan çıkarılması hususunu en geç 30 gün içinde kuruluşa bildirir.

2) Detayı tadat edilmiş toplulaştırılmış projelerin alt projeleriyle ilgili işlemler müstakil projelerdeki gibi uygulanır.

3) Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK) Bakanlığı bütçesinin sermaye transferi kapsamında yer alan toplulaştırılmış projelerin alt projeleri, TÜBİTAK Bakanlığınca belirlenir. Belirlenen alt projelere ilişkin bilgiler ve projelerin listesi destekleme gerekçeleriyle beraber, bilgi için Haziran ve Aralık aylarında Kalkınma Bakanlığına gönderilir.

Yıl içinde programa proje alınması ve programdan proje çıkartılması

MADDE 6- (1) Yatırım Programına yıl içinde proje alınmasıyla ilgili taleplerden, maliyeti 50 milyon TL'ye kadar olanlar veya maliyetine bakılmaksızın 50 milyon TL'ye kadar harcama ile yılı içinde tamamlanacak olanlar Kalkınma Bakanının onayıyla; maliyeti 50-250 milyon TL arasında olanlar Yüksek Planlama Kurulunca; maliyeti 250 milyon TL'nin üzerindeki ise Bakanlar Kurulunca karara bağlanır.

(2) Yatırım Programından proje çıkarılmasıyla ilgili taleplerden maliyeti 50 milyon TL'ye kadar olanlar Kalkınma Bakanı, 50 milyon TL'nin üzerinde olanlar Yüksek Planlama Kurulu tarafından sonuçlandırılır.

Proje parametrelerinde yıl içinde yapılacak değişiklikler

MADDE 7- (1) 2013 Yılı Yatırım Programında yer alan toplu ve toplulaştırılmış projelerin detay programlarındaki değişiklikler ve bu itibarla ihtiyaç duyulacak ana proje grubu revizyonları ile toplu ve toplulaştırılmış proje tanımı dışında kalan diğer projelerin proje parametrelerinde yıl içinde yapılacak değişikliklerde aşağıdaki hükümlere uyulur:

a) Yer değişiklikleri:

1) Toplu projeler ile yatırım programında detayı tatad edilmemiş toplulaştırılmış projelerin alt projelerinde yer değişiklikleri, Kalkınma Bakanlığına

bilgi vermek kaydıyla kuruluşun bağılı veya ilgili olduğu bakanın, üniversitelerde rektörün, diğerkurumlarda kurum üst yöneticisinin onayıyla yapılır. Diğerkurumlarda yer değışikliğı talepleri yeni proje olarak değılendirilerek 6 ncı madde hükümlerine göre sonuçlandırılır.

b) Proje adı ve karakteristik değışiklikleri:

1) Toplu projeler ile yatırım programında detayı tadat edilmemiş toplulaştırılmış projelerin alt projelerinde proje adı ve karakteristik değışiklikleri Kalkınma Bakanlığına bilgi vermek kaydıyla kuruluşun bağılı veya ilgili olduğu bakanın, üniversitelerde rektörün, diğerkurumlarda kurum üst yöneticisinin onayıyla karara bağlanır. Diğerkurumlarda proje adı ve karakteristik değışiklikleri Kalkınma Bakanının onayıyla karara bağlanır.

c) Süre değışiklikleri:

1) 2013 yılında bitirilmesi programlanmış projeler hariç, süre değışiklikleri Kalkınma Bakanlığına bilgi vermek kaydıyla kuruluşun bağılı veya ilgili olduğu bakanın, üniversitelerde rektörün, diğerkurumlarda kurum üst yöneticisinin onayıyla yapılır. 2013 yılında bitirilmesi programlanmış projelerde süre değışiklikleri Kalkınma Bakanının onayıyla yapılır.

d) Maliyet değışiklikleri:

1) İhale edilmiş projelerin sözleşme bedelinde (ihale bedeli) fiyat ve kur değışikliğinden kaynaklanan artış ile anahtar teslimi götürü bedel ihale edilen işlerde sözleşme bedelinin toplamda % 10'una, birim fiyat teklif almak suretiyle ihale edilen işlerde ise toplamda % 20'sine kadar iş artışından kaynaklanan proje maliyet değışiklikleri Kalkınma Bakanlığına bilgi vermek kaydıyla, kuruluşun bağılı veya

ilgili olduğu bakanın, üniversitelerde rektörün, diğer kurumlarda kurum üst yöneticisinin onayıyla yapılır. Yukarıda belirtilen oranların üzerindeki iş artışından kaynaklanan proje maliyet değişikliklerinden proje maliyeti 250 milyon TL'nin altında olanlar Kalkınma Bakanının onayıyla, 250 milyon TL'nin üzerinde olanlar Yüksek Planlama Kurulu tarafından karara bağlanır. 2886 sayılı Devlet İhale Kanununa göre ihale edilmiş projelerde sözleşme bedelindeki iş artışından kaynaklanan oran %30 olarak uygulanır.

2) İhale edilmemiş projelerin maliyet değişiklikleri, maliyeti 250 milyon TL'nin altında olanlarda Kalkınma Bakanının onayıyla, 250 milyon TL'nin üzerinde olanlarda ise Yüksek Planlama Kurulu tarafından karara bağlanır. Ancak, proje maliyeti 100 milyon TL'ye kadar olanlarda maliyet değişiklikleri %10'a kadar Kalkınma Bakanlığına bilgi vermek kaydıyla, kuruluşun bağlı veya ilgili olduğu bakanın, üniversitelerde rektörün, diğer kurumlarda kurum üst yöneticisinin onayıyla yapılır.

3) Detayı tadat edilmemiş toplulaştırılmış projelerin alt projelerinde her türlü maliyet artışı, ana proje maliyetinde toplamda % 10'a kadar artış olması durumunda Kalkınma Bakanlığına bilgi vermek kaydıyla, kuruluşun bağlı veya ilgili olduğu bakanın, üniversitelerde rektörün, diğer kurumlarda kurum üst yöneticisinin onayıyla; bu orandan fazla artış olması durumunda ise, ana proje maliyeti 250 milyon TL'nin altında olanlar için Kalkınma Bakanının onayıyla, 250 milyon TL'nin üzerinde olanlar için Yüksek Planlama Kurulu tarafından karara bağlanır.

4) Yıllık projelerin ödenek değişikliğinden kaynaklanan maliyet değişikliği kendiliğinden yapılmış sayılır.

e) Ödenek değişiklikleri:

1) Sektörler arası ödenek aktarmaları ile GAP, DAP, KOP ve DOKAP kodlu projelerden diğer projelere yapılacak aktarmalar Kalkınma Bakanının; GAP, DAP, KOP ve DOKAP kodlu projeler arasındaki aktarmalar da dâhil olmak üzere diğer her türlü aktarma Kalkınma Bakanlığına bilgi vermek kaydıyla ilgili kuruluşun bağlı veya ilgili olduğu bakanın, üniversitelerde rektörün, diğer kurumlarda kurum üst yöneticisinin onayıyla karara bağlanır.

2) Her türlü kaynaktan proje ödeneğine (toplulaştırılmış projelerin alt projeleri dâhil) yıl içinde yapılacak toplam 50 milyon TL'ye kadar ek ödenek tahsisleri Kalkınma Bakanının onayı ile, proje bazında bu tutarı aşan ek ödenek tahsisleri Yüksek Planlama Kurulunca karara bağlanır. Ancak, döner sermaye gelirleri ve özel bütçeli kuruluşların Bütçe Kanununda belirtilen tahmini gelir tutarı üzerinde gerçekleşen finansman fazlaları ve bir önceki yıldan devreden öz gelirleri Kalkınma Bakanlığına bilgi vermek kaydıyla kuruluşun bağlı olduğu bakanın, üniversitelerde rektörün, diğer kurumlarda kurum üst yöneticisinin onayıyla Yatırım Programında yer alan projelerle ilişkilendirilir.

3) Yatırım Programında iz ödenekle yer alan projelere yıl içinde ödenek aktarması, iz ödeneye çekme gerekçeleri dikkate alınarak ve projelerin durumu gözden geçirilerek ilgili bakanın onayıyla yapılabilir. Bu yetki üniversitelerde ve diğer kurumlarda Kalkınma Bakanı tarafından kullanılır.

f) Bakanlar 5 inci, 6 ncı ve 7 nci maddeler kapsamındaki yetkilerinin (iz ödenekli projeler hariç) tamamını ya da bir kısmını alt birimlere, bağlı veya ilgili kuruluşlara devredebilirler.

g) 2013 Mali Yılı Bütçesine ek veya olağanüstü ödenek temin edilmesiyle ilgili kanun tasarılarının Maliye Bakanlığınca hazırlanmasından önce Kalkınma Bakanlığının olumlu görüşü alınır. Yatırımlarla ilgili değişiklik talepleri, proje ödenekleri ile ilişkisi kurulmadan, Maliye Bakanlığınca sonuçlandırılmaz.

h) Kuruluşların dış finansman (kredi ve/veya hibe) ile yürütecekleri projelerde, 4749 sayılı Kamu Finansmanı ve Borç Yönetiminin Düzenlenmesi Hakkında Kanun ve bu Kanuna dayanılarak çıkarılmış olan “4749 Sayılı Kanun Kapsamında Dış Finansman Sağlanmasına İlişkin Usul ve Esaslara Dair Yönetmelik” hükümlerine uyulur. Dış finansman kullanımlarının Yatırım Programı ile ilişkilendirilmesi esastır.

i) Önceki yıl içerisinde kullanılmayan ve 2013 yılına devreden dış proje kredisi ödeneklerinin Yatırım Programı ile ilişkilendirilmesinde ihtiyaç duyulacak revizyon, bu maddedeki limitlere bakılmaksızın Kalkınma Bakanlığınca sonuçlandırılır.

j) Bu maddenin (d) bendinde yer alan limitleri aşan revizyon taleplerinde mukayeseli keşif veya mukayeseli maliyet hesabı ile iş artışına ilişkin şartların ilgili mevzuatına göre gerçekleştiğini açıklayan gerekçe raporuyla birlikte Kalkınma Bakanlığına başvurulur. Bu maddenin (b), (c) ve (d) bentlerinde proje yapılabilirliğini etkileyecek değişikliklerin neticelendirilmesinde Kalkınma

Bakanlığı, değişikliğin boyutunu da dikkate alarak yeni keşfe dayalı revize fizibilite raporu talep edebilir.

k) Gayrimenkul alımları ve kamulaştırma ödenekleri, Yatırım Programında proje olarak yer almaz ve bu tertiplere yapılacak her türlü ödenek ilavesi (ilama bağlı

borçlar ve teferruğ- tefevvüz işlemlerine ilişkin ödenekler hariç) veya tenkisi Kalkınma Bakanlığı tarafından karara bağlanır.

l) Yatırım Programında yer alan işlerden sâri ihaleli projelerin sözleşme bedeli, sözleşmenin imzalanmasını müteakip proje sahibi kuruluşlar tarafından 30 gün içerisinde Kalkınma Bakanlığına bildirilir. İlgili proje maliyetleri, sözleşme bedelleri doğrultusunda takip eden yıl yatırım programında revize edilir.

m) Yükseköğretim kurumlarının teknolojik araştırma sektöründe yer alan ve süresi 2012 yılında bitmekle birlikte, henüz tamamlanmayan projelerine ilişkin olarak "Yükseköğretim Kurumları Bütçelerinde Bilimsel Araştırma Projeleri İçin Tefrik Edilen Ödeneklerin Özel Hesaba Aktarılarak Kullanımı, Muhasebeleştirilmesi ile Özel Hesabın İşleyişine İlişkin Esas ve Usuller"e göre özel hesaba aktarılan tutarlardan yılı içinde kullanılmayan kısmının kullanımına, ilgili projenin yatırım programında yer alıp almadığına bakılmaksızın 2013 yılında devam edilebilir.

n) TÜBİTAK'ın teknolojik araştırma sektöründe yer alan ve süresi 2012 yılında bitmekle birlikte, henüz tamamlanmayan projelerine ilişkin olarak 278 sayılı Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu Kurulması Hakkında Kanununun 16 ncı maddesine göre devren ödenek kaydedilen tutarlardan yılı içinde kullanılmayan kısmının kullanımına, ilgili projenin yatırım programında yer alıp almadığına bakılmaksızın 2013 yılında devam edilebilir. (18/10/2012 tarihli ve 28445 sayılı Resmi Gazete)

BEŞİNCİ BÖLÜM

5. TÜRKİYE’DE YATIRIM PROGRAMININ TAKİBİ VE İZLENMESİ SÜRECİ

5.1 GENEL OLARAK

Yatırımcı kuruluşlar tarafından uygulanan projelerin denetim ve izlenmeleri çeşitli yöntemlerle yapılmaktadır. İlk olarak yatırımcı kuruluş bünyesinde bulunan teknik elemanlar aracılığıyla işlerin teknik bazda uygunluğu denetlenmekte, finansal veya önemli revizyonlar gerekmesi durumunda ise yine ilgili kuruluş ve Kalkınma Bakanlığı tarafından sorun çözümlenmektedir. Bunun yanında yatırımların gerçekleşme durumları gerek ilgili kuruluşlar ve gerekse Kalkınma Bakanlığı tarafından sürekli izlenmekte ve izleme sonuçları periyodik olarak yayınlanmaktadır. Ancak, yapılan bu çalışmalarda hedef kitle ve diğer ilgili kesimlerin katılımı yeterince sağlanamamaktadır. Ayrıca, tamamlama sonrası değerlendirme boyutu zayıf kalmaktadır. (Yılmaz ve Akça, 2002 : 389)

Kamu yatırım projelerinin gerçekleşme ve uygulama sonuçlarının, ilgili kamu idaresi tarafından izlenen yılın Mart ayı sonuna kadar bir rapor halinde Sayıştay Başkanlığına, Maliye Bakanlığına ve Devlet Planlama Teşkilatına gönderileceği 5018 sayılı KMYK’da düzenlenmiştir.

Tüm projelere dair harcama bilgileri ve ödenek değişikliği 3 er aylık dönemler halinde Kalkınma Bakanlığına bildirilmekte ve online olarak da harcama birimleri tarafından Kalkınma Bakanlığı’nın Kamu Yatırımları proje Bilgi Sistemine

girilmektedir. (KB Programının görüntüsü konabilir)

5.2 İLGİLİ MEVZUAT ÇERÇEVESİNDE YAPILAN İŞ VE İŞLEMLER

İzleme

MADDE 22- (1) Kamu iktisadi teşebbüsleri ve bağlı ortaklıklarının, fon idarelerinin, sosyal güvenlik kurumlarının, büyükşehir belediyeleri ile diğer belediyelerin, belediyelerin iştiraki ve bağlı ortaklığı olan idare ve işletmelerin, il özel idareleri ve İller Bankasının, Türkiye Radyo-Televizyon Kurumunun, Atatürk Orman Çiftliği Müdürlüğünün, Milli Piyango İdaresi Genel Müdürlüğünün, Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı ve döner sermayeli kuruluşların Kalkınma Bakanlığınca belirlenen kabullere ve formlara uygun olarak hazırlayacakları 2012 yılı gerçekleştirmeleri ile 2013 yılı birinci gerçekleştirme tahmini konsolide yatırım ve finansman tabloları 15 Mayıs 2013 tarihine kadar, 2013 yılı ikinci gerçekleştirme tahmini konsolide yatırım ve finansman tabloları ise Temmuz 2013 sonuna kadar Kalkınma Bakanlığına gönderilir.

(2) Fon idarelerince doğrudan veya özelleştirme kapsamına alınan kamu kuruluşları aracılığı ile yapılacak yatırımlara dair teklifler, fonun yönetiminden sorumlu bakanlıklar veya fon idareleri tarafından en geç Temmuz 2013 sonuna kadar Kalkınma Bakanlığına gönderilir.

(3) Özelleştirme kapsamında olup kamu payı %50'nin üzerinde olan kuruluşlar, Kalkınma Bakanlığınca belirlenen kabullere ve formlara uygun olarak hazırlayacakları konsolide yatırım ve finansman tablolarını, Özelleştirme İdaresi

Başkanlığının uygun görüşünü de ekleyerek en geç 15 Eylül 2013 tarihine kadar Maliye Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı ve Hazine Müsteşarlığına gönderirler.

Kamu iktisadi teşebbüsleri ve bağlı ortaklıkları iştirakleri

MADDE 23- (1) Kamu iktisadi teşebbüsleri ve bağlı ortaklıkları; Yüksek Planlama Kurulunca alınan genel prensip kararı çerçevesinde, mevcut iştiraklerindeki sermaye değişiklikleri ve yeni iştirakleri hakkında Kalkınma Bakanlığı ile Hazine Müsteşarlığına bilgi verirler.

Düzenleyici ve denetleyici kurumlar

MADDE 24- (1) 5018 sayılı Kanuna ekli (III) sayılı cetvelde yer alan düzenleyici ve denetleyici kurumların yatırım nitelikli projeleri bilgi için 2013 Yılı Yatırım Programında yer alır. Bu projelerle ilgili yıl içinde ihtiyaç duyulacak her türlü revizyon bu Karar hükümlerine tabi olmayıp, revizyonun yapılmasını müteakip bilgi için Kalkınma Bakanlığına bildirilir.

İzleme raporları

MADDE 25- (1) Kuruluşların yatırım ve işletme faaliyetleri ile hukuki ve kurumsal düzenlemelere ait tedbirler ve bilgiler, belirli zamanlarda verilecek

raporlarla takip edilir:

a) Yıllık Program İzleme Raporu: Kuruluşların 2013 Yılı Programında yer alan ve sorumlu oldukları tedbirlerin uygulama durumları ile ilgili bilgiler, geliştirilecek formlara uygun olarak Mart, Haziran, Eylül ve Aralık sonu olmak üzere üç aylık dönemler itibarıyla, dönem sonunu izleyen 10 gün içinde Kalkınma Bakanlığına bildirilir.

b) Yatırım Uygulama Raporu: Yatırımcı kamu kuruluşlarının (projeleri Programda yer alan belediye ve il özel idareleri dâhil) yatırım projeleri kuruluş, sektör ve proje bazında yatırım uygulama raporları ile izlenir. Yatırım uygulama raporlarında her yatırım projesinin, uygulama yılı başından dönem sonuna kadar ve dönem içinde harcama ve gerçekleşme durumları ve bunların finansman ayrıntısı (genel bütçe, fon, döner sermaye ve/veya dış krediden -nakit ve makine teçhizat olarak- hangilerinin kullanıldığı) belirtilir. Ödeneği toplu olarak verilmiş ve/veya ödenekleri toplulaştırılmış projelerin alt detayları ile ilgili bilgilere, geliştirilmiş formlara uygun olarak Yatırım uygulama raporunda yer verilir. Ödeneği toplu olarak verilmiş, ödenekleri toplulaştırılmış veya çeşitli illerdeki yatırımları kapsadığı için 2013 Yılı Yatırım Programında yeri "muhtelif" olarak belirtilen projelerin yatırım harcamaları il bazında izlemeye tabi tutulur.

Yatırım uygulama raporları; 1 Ocak-31 Mart, 1 Nisan-30 Haziran, 1 Temmuz-30 Eylül ve 1 Ekim-31 Aralık dönemlerini kapsayacak şekilde hazırlanarak dönem sonlarını takip eden en geç 15 gün içinde, 1 Ekim-31 Aralık dönem raporları ise en geç Mart ayı sonuna kadar Kalkınma Bakanlığına gönderilir.

c) Dış Kredi İzleme Raporu: Yatırım projelerinde dış kredi kaynakları

kullanan kuruluşlar ve mahalli idareler, kredi kullanım durumlarını, belirlenen formlara uygun olarak hazırlayarak, (b) bendinde belirtilen dönemler itibarıyla dönem sonunu izleyen 30 gün içinde Kalkınma Bakanlığı ve Hazine Müsteşarlığına gönderirler. Genel ve özel bütçeli kuruluşlar ile mahalli idareler bu formları ayrıca Maliye Bakanlığına da gönderirler.

d) İşletme Gerçekleşme Raporu: Kamu ve özel kesim işletmelerinin mal ve hizmet üretim gerçekleştirmeleri ile kapasite kullanımları aylık raporlarla izlenir. Kamu kuruluşlarının satış, dış ticaret, stok ve istihdam durumları da bu raporlarda belirtilir. Kuruluşlar, Kalkınma Bakanlığınca hazırlanacak örneklere uygun olarak düzenleyecekleri raporları en geç ilgili olduğu ay sonunu takip eden 15 gün içinde söz konusu Bakanlığa gönderirler.

e) Destekleme Alımları ile İlgili Raporlar: Kooperatif birlikleri ile kamu iktisadi teşebbüsleri ve bağlı ortaklıkları destekleme alımlarıyla ilgili bilgileri, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası ve T.C. Ziraat Bankası da destekleme kredisi kullanımlarıyla ilgili bilgileri formlara uygun olarak her ay Gümrük ve Ticaret Bakanlığına, Kalkınma Bakanlığınca ve Hazine Müsteşarlığına gönderirler.

f) Fon ve Hesaplar ile İlgili Raporlar: Tüm kamu kuruluşları sorumlu oldukları fonlarla, kamu bankaları sorumlu oldukları hesaplarla ve Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası da bünyesinde açılmış veya açılacak fon hesaplarıyla ilgili bilgileri, Kalkınma Bakanlığınca hazırlanan formlara uygun olarak ve aylık bazda, her ayı takip eden 15 gün içerisinde Maliye Bakanlığınca, Kalkınma Bakanlığınca ve Hazine Müsteşarlığına gönderirler.

g) Fiyat İzleme Raporu: Kamu iktisadi teşebbüsleri ve bağlı ortaklıkları,

ürettikleri mal ve hizmetlerin fiyatları ve ana girdi maliyetleri ile gelir ve giderlerinde meydana gelen değişiklikleri, 15 gün içinde Kalkınma Bakanlığı ile Hazine Müsteşarlığına bildirirler.

h) Teknik İşbirliği Uygulama Raporu: Uygulanmakta olan teknik işbirliği projelerinin altı aylık ve yıllık uygulama raporları, Ocak ve Temmuz aylarında Kalkınma Bakanlığına gönderilir.

i) Sektörel Bilgi Formları: Özel kanunlarla kurulmuş, kamu tüzel kişiliğini, idari ve mali özerkliği haiz düzenleyici ve denetleyici kurumlar, faaliyetlerine ve sektöre ilişkin bilgileri Kalkınma Bakanlığı tarafından hazırlanan formlara uygun olarak altışar aylık dönemler itibarıyla dönem sonunu izleyen 30 gün içinde ilişkili bulunduğu bakanlığa ve Kalkınma Bakanlığına bildirirler.

j) Proje Tamamlama Raporu: Kalkınma Bakanlığınca belirlenecek format çerçevesinde, uygulaması tamamlanarak işletme safhasına geçmiş projeler için kuruluş tarafından hazırlanacak Proje Tamamlama Raporları, projenin tamamlanmasını takiben üç ay içerisinde Kalkınma Bakanlığına gönderilir.

k) Bilgi ve İletişim Teknolojisi Projeleri İzleme ve Değerlendirme Raporları: 2013 Yılı Yatırım Programında yer alan e-Dönüşüm Türkiye Projesi ile ilgili bilgi ve iletişim teknolojisi projeleri üçer aylık raporlarla izlenir. Kuruluşlar, proje planında öngörülen aşamaların zaman- bütçe kısıtlarına uygunluğunun izlenebilmesi amacıyla her bir bilgi ve iletişim teknolojisi projesi için Kamu Bilgi ve İletişim Teknolojisi Projeleri Hazırlama Kılavuzunda yer alan Tablo 7.1 ile tüm harcama kalemleri itibarıyla üçer aylık dönemler ve yıl içi kümülatif harcamayı gösterecek şekilde hazırlanacak Tablo 2'yi ve ayrıca Yatırım Programı Hazırlama Rehberindeki Tablo

7'yi, (b) bendinde belirtilen dönemleri takip eden 30 gün içinde Kalkınma Bakanlığına iletacaktır.

1) Teknolojik Araştırma Programları ve Projeleri İzleme Raporları: Kalkınma Bakanlığınca belirlenen ve Bakanlığın ilgili internet sayfasında yayınlanan format çerçevesinde kuruluş tarafından hazırlanan;

1) Gelişme (ara) raporları Haziran ve Aralık aylarında (üniversitelerde rektörlükler aracılığıyla),

2) Tamamlanan projelere ilişkin sonuç raporları proje bitimini müteakip 2 ay içinde (üniversitelerde rektörlükler aracılığıyla),

3) Önceki yıllarda tamamlanmış olan araştırma merkezi ve merkezi laboratuvar nitelikli projelerin etki izleme raporları proje bitimini takiben 10 sene boyunca senede bir kez Ocak ayı sonuna kadar (üniversitelerde rektörlükler aracılığıyla), Kalkınma Bakanlığına gönderilir ve Bakanlığın ilgili internet sayfasına yüklenir.

m) Bilimsel Araştırma Projeleri: Üniversitelere ait olan, 10/4/2002 tarihli ve 24722 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma Projeleri Hakkında Yönetmeliğin 11 inci maddesi gereği özel ödenek kaydedilen ödeneklerden karşılanacak olan rektörlük bilimsel araştırma projeleri kapsamında yürütülecek olan projelerin listesi, Ocak ve Temmuz aylarında olmak üzere yılda iki kez Kalkınma Bakanlığı ve Maliye Bakanlığına bildirilir.

n) İstanbul Depreme Hazırlık Çalışmaları İzleme Raporu: İstanbul İl Özel İdaresi tarafından İstanbul’un depreme karşı hazırlanması amacıyla yürütülen, Yatırım Programında yer almayan, İstanbul’da Sismik Riskin Etkilerinin Azaltılması

ve Acil Durum Hazırlık Projesi (ISMEP) çalışmalarıyla ilgili gelişme raporu her dört ayda bir Başbakanlığa, Çevre ve Şehircilik Bakanlığına, Kalkınma Bakanlığına ve Hazine Müsteşarlığına gönderilir.

o) Kamu-Özel İşbirliği Projeleri ile İlgili Raporlar: Tüm kamu kuruluşları sorumlu oldukları kamu özel işbirliği projeleriyle ilgili bilgileri, Kalkınma Bakanlığınca hazırlanan formlara uygun olarak, yılda iki defa, Haziran ve Aralık aylarını takip eden 30 gün içerisinde Kalkınma Bakanlığına gönderirler.

MADDE 26- (1) Ekonomi Bakanlığı; yatırım teşviki, yabancı sermaye ihracat teşviki ve serbest bölgeler ile ilgili bilgileri ve Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı desteklerini, hazırlanan formlara uygun olarak ve aylık bazda her ayı takip eden 15 gün içinde Kalkınma Bakanlığına iletir.

MADDE 27- (1) Sayıştay, KİT'lerin denetleme raporlarının bir nüshasını Kalkınma Bakanlığına gönderir.

Dış yardımlarla ilgili faaliyetlerin koordinasyonu ve izlenmesi

MADDE 28- (1) Bütün kamu kurum ve kuruluşlarının diğer ülkelere sağladığı yardımlarla ilgili faaliyetlerin koordinasyonu ve izlenmesi Türk İşbirliği ve Koordinasyon İdaresi Başkanlığı (TİKA) tarafından yürütülür. Bu amaçla bütün

kamu kurum ve kuruluşları diğer ülkelere sağladığı yardımları, TİKA tarafından hazırlanan formata uygun olarak üçer aylık dönemler halinde TİKA'ya bildirir. TİKA, yapılan dış yardımları her altı ayda bir Kalkınma Bakanlığına rapor eder.

(2) Ekonomi Bakanlığı, yapılacak Karma Ekonomik Komisyon (KEK) toplantılarının ve Serbest Ticaret Anlaşmaları (STA) ile ilgili görüşmelerin takvimlerini üçer aylık dönemler halinde; KEK Protokolleri ile STA'ların birer kopyalarını en geç imzalanmalarını takip eden bir ay içinde Kalkınma Bakanlığına iletir.

(3) Hazine Müsteşarlığı, yapılan sermaye ihracı ile ilgili bilgileri ülke ve sektörler itibarıyla aylık bazda ve her ayı takip eden 15 gün içinde Kalkınma Bakanlığına iletir.

(4) Kamu kurum ve kuruluşları, yabancı ülke ve kuruluşlarla yaptıkları dış ekonomik ilişkilerle ilgili anlaşmaların birer kopyasını anlaşmanın imzalanmasını takip eden bir ay içinde Kalkınma Bakanlığına iletir.

Kesin hesap farklarının kapatılmasından doğan ödenek ihtiyaçları

MADDE 29- (1) Genel ve özel bütçeli kuruluşların geçmiş yıllarda tamamlanmış ve 2013 Yılı Yatırım Programında yer almayan projeleriyle ilgili kesin hesap farklarından kaynaklanan geçmiş yıl yatırım giderleri borçları kuruluşun Yatırım Programına bu amaçla tefrik edilmiş proje ödeneğinden karşılanır. Böyle bir projenin bulunmaması halinde ise adı geçen borçların ödenebilmesi için ilgili kuruluşun talebi üzerine, 2013 Yılı Yatırım Programına kesin hesap farkı adıyla

proje alınır. Finansman ihtiyacı öncelikle projeler arası ödenek aktarması yoluyla karşılanacak olan bu projelerin Programa alınması talepleri, 6 ncı maddedeki limitlere bağlı olmaksızın Kalkınma Bakanlığınca sonuçlandırılır.

(2) KİT'ler ve bağlı ortaklıkları ile iştiraklerinde ise söz konusu borçlar, yatırım ödenekleriyle ilişkilendirilmeden işletme bütçelerinden ödenir ve bu harcamalar ilgili projenin maliyetine ilave edilir. Yapılan işlemlerin sonucundan Kalkınma Bakanlığına bilgi verilir.

Proje revizyon talepleri

MADDE 30- (1) Kuruluşların proje revizyon talepleri, 15 Aralık 2013 tarihine kadar Kalkınma Bakanlığına gönderilir. Bu talepler yıl sonuna kadar sonuçlandırılır.

Avrupa Birliği Katılım Öncesi Mali Yardım Aracı

MADDE 31- (1) Avrupa Birliği Katılım Öncesi Mali Yardım Aracının (IPA) Bölgesel Kalkınma ve İnsan Kaynaklarının Geliştirilmesi bileşenleri kapsamında uygulanan projelerin/operasyonların izlenmesi ve değerlendirmesini sağlamak amacıyla oluşturulan Ortak İzleme Bilgi Sistemi (IMIS) çerçevesinde yürütülecek izleme faaliyetleri, Ortak İzleme Rehberinde belirlenen usul ve esaslar çerçevesinde yürütülür ve proje/operasyonlar kapsamında elde edilen veriler IMIS'e aktarılır.

(18/10/2012 tarihi ve 28445 sayılı Resmi Gazete)

SONUÇ

Projelerin yatırım programına girmesine kadar geçen süreç, politikacıların, planlamacıların, uygulayıcı kamu kurum ve kuruluşlarının teknisyen ve yöneticilerinin pratik sorunlarla karşı karşıya gelip birlikte çözüm aradıkları bir aşamadır. Bu aşamada, hangi projenin nerede ve ne boyutta uygulanacağı, hangi talebi karşılayacağı, nasıl finanse edileceği, ne kadar insana iş olanağı sağlayacağı, ne kadar mal ve/veya hizmet üreteceği ve bunların nasıl pazarlanacağı gibi hususlar değerlendirilmektedir.

Çalışmada, kamu yatırım teklifleri hazırlanırken ne gibi aşamalardan geçildiğine, Yatırım Programı'nın nasıl uygulamaya konduğuna ve Yatırım Programı uygulamaya konduktan sonra yıl içinde ne gibi işlemler yapıldığına ilgili mevzuat çerçevesinde yer verilmiştir. Bu kapsamda, yatırım kavramına ve yatırım kavramıyla doğrudan ilişkisi olduğu düşünülen proje ve planlama kavramlarına yer verilmiştir.

Kamu yatırımlarının sürekli olarak artması, bütçe sisteminin gelişmesine ve yatırım bütçesinin ayrı olarak dikkate alınmasına neden olmuştur. Yatırım ve cari bütçenin ayrı başlıklar altında irdelenmesi ile kamu harcamaları maliyet ve özelliğine göre farklı analiz ve tetkik olanağına imkân vermiştir. Yatırım bütçesi ve bu bütçenin hazırlanma şekli uzun vadeli planlamayla ilgili olduğundan, kaynakların etkili bir biçimde geliştirilmesine yardımcı olduğu gibi bir yılı aşan harcamaların düzenlenmesine hizmet eder. Yatırım bütçesi devletin net değerlerindeki değişiklikleri göstermede kullanılabileceği gibi yatırımların toplanmasındaki seyri

belirterek milli hâsıladaki devletin yatırım unsurlarının tahmini için faydalı bilgiler sağlanmasına da araç oluşturacaktır.

Bu kapsamda, yatırım ve yatırımla ilgili olduğu düşünölen kavramlar incelendikten sonra, bütçe ve plan ilişkisine değinilmiş ve Türkiye’de bütçe ve paralelinde hazırlanmakta olan Yatırım Programı Hazırlama süreci yasal süreleri çerçevesinde açıklanmıştır.

Kamu yatırım süreci ile ilgili olarak temel kanuni düzenleme 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunudur. Kanunun “Kamu yatırım projeleri” başlıklı 25 inci maddesinde kamu yatırım projelerinin; 19.6.1994 tarihli ve 540 sayılı Kanun Hükmünde Kararname, Yatırım Programı Hazırlama Rehberi ve ilgili diğer mevzuat hükümleri çerçevesinde hazırlanarak, uygulanacağı ve izleneceği belirtilmiştir. 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu temel alınarak, “Yıllık Kamu Yatırım Programı Tekliflerinin Hazırlanması, Uygulanması ve Raporlanması” sürecine ilgili diğer mevzuat hükümleri çerçevesinde yer verilmiştir.

Ekonomide kaynaklar sınırlı talepler ise sınırsızdır. Kaynakların kullanımı sırasında en önemli harcamalar yatırımlara ayrılmaktadır. Ekonomik büyüme ve kalkınma için vazgeçilmez niteliğe sahip olan yatırım projelerinin bilimsel temellere dayalı olarak hazırlanması ve değerlendirilmesi, “kaynakların en uygun kullanımının” ilk ve temel koşuludur.

Dolayısıyla, tüm bu hususlar ve çalışmada değinilen hususlar çerçevesinde, yatırım kararları alınırken kıt kaynaklarla projelerin tamamlanarak ekonomiye ve topluma azami katkıyı sunmasının amaçlanması büyük önem arz etmektedir.

KAYNAKÇA

DENİZ, Nuray (2007), İyi Uygulama Örnekleri Çerçevesinde Kamu Yatırım Bütçesinin Etkin Yönetimi ve Türkiye İçin Model Önerisi, T.C Maliye Bakanlığı, Bütçe ve Mali Kontrol Genel Müdürlüğü, Devlet Bütçe Uzmanlığı Araştırma Raporu, Ankara

Dünya’da ve Türkiye’de Sabit Sermaye Yatırımı Kavramı ve Türkiye Uygulaması, Erişim : 18/12/2013, <http://ekutup.dpt.gov.tr/para/yilmazc/sabitser.html/>

ERKAN, Volkan (1999), Dış Proje Kredisi Kullanan Kamu Yatırımlarının Gelişimi ve Değerlendirilmesi, (Mülga) Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı, Uzmanlık Tezi, Ankara

GÖKYURT, Fatih (2010), Kamu Yatırımlarının Programlama ve İzleme Sürecine Yerelin Katılımı, (Mülga) Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı, Uzmanlık Tezi, Ankara

Kalkınma Bakanlığı, 2013-2015 Dönemi Yatırım Programı Hazırlıkları 2012/1 Sayılı Genelgesi ve Eki 2013-2015 Dönemi Yatırım Programı Hazırlama Rehberi

Kamu Yatırımlarının Planlanması ve Uygulanmasında Etkinlik Özel İhtisas Komisyonu Raporu, Erişim : 09/11/2013, <http://ekutup.dpt.gov.tr/yatirim/oik573.pdf>.

SOYAK, Alkan (2003), Türkiye’de İktisadi Planlama : DPT’ye İhtiyaç Var mı?, Doğuş Üniversitesi Dergisi, Cilt : 4, Sayı : 2, Ankara

Yatırım Türleri, Erişim : 13/12/2013, <http://www.ekodialog.com/konular/yatirim-tur.html>

YILMAZ, Cevdet, AKÇA Halil İbrahim (2002), Türkiye’de Proje Planlama ve Proje Döngüsü Yönetimi, Planlama Dergisi, Özel Sayı – DPT’nin Kuruluşunun 42. Yılı, Ankara

2013 Yılı Yatırım Programının Uygulanması, Koordinasyonu ve İzlenmesine Dair Karar (18/10/2012 tarihli ve 28445 sayılı T.C Resmi Gazete)

5018 Sayılı Kamu Yönetimi ve Kontrol Kanunu (24/12/2013 tarihli ve 25326 sayılı T.C Resmi Gazete)

Yararlanılan Web Siteleri

URL : www.bumko.gov.tr

URL : www.kalkinma.gov.tr

URL : www.sayistay.gov.tr

URL : www.tdk.gov.tr

URL : www.google.com.tr

URL : www.tbmm.gov.tr

URL : www.basbakanlik.gov.tr